

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1963 | ΑΡΙΘ 14

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α'

«Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς»
(Ματθ. ις', 18).

Κάποτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐταξίδευεν ἐντὸς ἐνὸς μικροῦ σκάφους. Αἴφνης ἠγέρθη τρομερὰ τρικυμία καὶ τὰ κύματα ἐκάλυψαν τὸ πλοῖον. Ὅλον τὸ πλήρωμα ἤρχισε νὰ φοβῆται. Τότε ὁ Καῖσαρ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον καὶ ἐφώναξε: «Μὴ φοβῆσθε, τὸν Καίσαρα ἔχετε μαζί σας». Οἱ λόγοι οὗτοι δεικνύουν τὴν αὐτοπεποίθησιν ἐνὸς μεγάλου ἀνθρώπου. Ἄλλ' ὅμως ἐν ἄλλο σκάφος, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐκκλησία καὶ συναντᾷ πολὺ μεγαλυτέρας τρικυμίας, δὲν ἔχει τίποτε νὰ φοβηθῆ, διότι ἔχει ὄχι μόνον ἐπιβάτην, ἀλλὰ καὶ κυβερνήτην τὸν ἴδιον τὸν Θεόν¹.

Εἰς τὰς συμβολικὰς παραστάσεις τῶν κατακομβῶν ὑπάρχει ἡ περίφημος τοιχογραφία πλοιαρίου ἐν τρικυμίᾳ, διασφωζομένου ἐκ τῶν κυμάτων καὶ καθοδηγούμενου ὑπὸ φάρου. Τοιοῦτο πλοῖον ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος κυβερνωμένη Ἐκκλησία.

Πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ὁ Rousseau. Καὶ ὅμως ἀναγκάζεται νὰ ὀνομάσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν «διηνεκῆς θαύμα». Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ ὁμολογία του. Τὴν παραθέτομεν ὀλόκληρον: «Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γράφει, δώδεκα πτωχοὶ ἀλιεῖς καὶ βάνουσοι (δηλαδὴ ἀγράμματοι) ἐπεχείρησαν νὰ διδάξουν καὶ νὰ ἐπιστρέ-

1. «Οἰκοδόμοι πολιτισμοῦ», ἔκδ. Ἀποστολ. Διακονίας», σελ. 56.

ψουν τὸν κόσμον. Ἀπλῆ ἦτο ἡ μέθοδος των. Ἐκήρυττον ἄνευ τέχνης, ἀλλὰ μὲ κατανευγμένην καρδίαν· καὶ τὸ καταπληκτικώτερον ἐξ ὅλων τῶν θαυμάτων, μὲ τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐτίμα τὴν πίστιν αὐτῶν, ἦτο ἡ ἀγιότης τοῦ βίου των· οἱ μαθηταὶ ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά των καὶ ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε θαυμαστή... Οἱ φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι δὲν εὑρισκον τὸ συμφέρον των εἰς θρησκείαν διδάσκουσιν τὴν ταπεινώσιν, ἠνώθησαν μὲ τοὺς ἱερεῖς των. Αἱ εἰρωνεῖαι καὶ αἱ ὕβρεις πανταχόθεν ἐπιπτον ἐπὶ τῆς νέας αἵρέσεως. Ἠγέρθησαν οἱ διωγμοὶ καὶ οἱ διώκται δὲν ἔκαμαν ἄλλο, εἰμὴ νὰ ἐπιταχύνουν τὴν πρόοδον τῆς θρησκείας ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἤθελον νὰ καταπιῶν. Πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἔσπευδον εἰς τὸ μαρτύριον καὶ πάντες ἔτρεχον εἰς τὸ βάπτισμα. Ἡ ἱστορία τῶν πρώτων τούτων χρόνων εἶναι διηγεκὲς θαῦμα»².

Ἀληθῶς! Διηγεκὲς θαῦμα εἶναι ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τῆς ἐξελώσεως τῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ τοὺς πρωτοφανεῖς διωγμούς, ἡ Ἐκκλησία παρουσιάσθη ἀήττητος. «Μὴ μοι λέγε τείχη καὶ ὄπλα, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος· τείχη γὰρ μὲν καὶ ὄπλα τῶ χρόνῳ παλαιοῦνται, ἡ Ἐκκλησία δὲ οὐδέποτε γηρᾷ... Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ πολεμήσαντες ἀπώλοντο; Αὐτὴ δὲ ὑπὲρ τοὺς οὐρανοὺς ἀναβέβηκε. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία· πολεμουμένη νικᾷ· ἐπιβουλευομένη περιγίνεται (= ὑπερισχύει)· ὑβριζομένη λαμπροτέρα καθίσταται· δέχεται τραύματα, καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν· κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται· πυκτεύει (= πυγμαχεῖ), ἀλλ' οὐ νικᾶται»³. Καὶ τί δὲν ἐμμηχανεύθησαν ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας; «Στρατόπεδα παρεσκευάζετο, ὄπλα ἐκινεῖτο, βασιλεῖς καθωπλίζοντο, δῆμοι διηγείροντο, πόλεις διανίσταντο, δικασταὶ παρωξύνοντο, ἅπαν τιμωρίας εἶδος ἐπενοεῖτο· πῦρ καὶ σίδηρος καὶ θηρίων ὀδόντες καὶ κρημνοί, καὶ καταποντισμοί, καὶ βάραθρον, καὶ ξύλον, καὶ

2. Aug. Nicolas, Φιλοσοφικὰ μελέται περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξελληνισθεῖσαι ὑπὸ Β. Βράβια Ἀρμένη καὶ Α. Μαυρομάτου, τόμ. Γ', Ἀθήναι, 1911, σελ. 376.

3. Migne Ἐ.Π. τόμ. 52, στ. 397-398.

σταυρός, καὶ κάμιнос καὶ πάντα ὅσα ὄφθη πώποτε βασιανιστήρια εἰς μέσον ἐφέροντο... Πόσοι τύρανοι ἠθέλησαν περιγενέσθαι (=νά ὑπερισχύσουν) τῆς Ἐκκλησίας; Πόσα τήγανα, πόσαι κάμινοι; Θηρίων ὀδόντες, ξίφη ἠκονημένα; Καὶ οὐ περιεγένοντο. Ποῦ οἱ πολεμήσαντες; Σεσίγηνται καὶ λήθη παραδέδονται. Ποῦ δὲ ἡ Ἐκκλησία; Ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπει»⁴.

Ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνον δὲν ἐξηφανίσθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πάλης καὶ τῶν διωγμῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως κατήγαγε περιφανῆ θρίαμβον, ἐξαπλωθεῖσα καθ' ἅπαντα τὸν γνωστὸν τότε κόσμον. Τὸ θαῦμα τῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πλέον ἐκδηλον, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὰς μεγάλας ἀπαιτήσεις τοῦ χριστιανικοῦ ἱεραποστολικοῦ κηρύγματος. «Τὸν γὰρ πιστεύοντα ἔδει εὐθέως δημεῦσθαι, ἐλάνεσθαι, πατρίδος ἐκίπτειν (=ἐκδιώκεσθαι), τὰ ἔσχατα πάσχειν δεινά, παρὰ πάντων μισεῖσθαι, κοινὸν εἶναι πολέμιον καὶ ἰδίοις... καὶ ἄλλοτρίοις... Ἐκ τῆς γὰρ πορνείας ἐπὶ σωφροσύνην ἐκάλουν, ἀπὸ μέθης ἐπὶ νηστείαν, ἀπὸ γέλωτος ἐπὶ δάκρυα καὶ κατάνυξιν, ἀπὸ πλεονεξίας ἐπὶ ἀκτημοσύνην, ἀπὸ φιλοζωίας ἐπὶ θανάτους, ἀπὸ ἀδείας (=ἀσφαλείας) ἐπὶ κινδύνους. Καὶ ταῦτα ἔλεγον τοῖς οὐδὲν ἄλλο εἰδόνσιν (=εἰς τοὺς οὐδὲν ἄλλο γνωρίζοντας) ἢ μεθύειν καὶ γαστριζέσθαι (=τρώγειν λαίμαργως), τοῖς ἑορτάς ἐπιτελοῦσιν οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν συνεστῶσας ἢ ἀπὸ αἰσχροτήτος καὶ γέλωτος καὶ κωμωδίας ἀπάσης»⁵.

Παρὰ πάσας τὰς δυσχερείας ταύτας, ὁ Χριστιανισμὸς διεδόθη (ἐν γῆ καὶ θαλάττῃ καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης). «Κὰν πρὸς Ἰνδοὺς ἀπέλθης, κὰν πρὸς Σκύθας, κὰν πρὸς αὐτὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, κὰν εἰς αὐτὸν τὸν ὠκεανόν, πανταχοῦ εὐρήσεις τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν καταυγάζουσαν τὰς ἀπάντων ψυχὰς»⁶.

Πλεῖστοι μαρτυρίαι τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ δ' αἰῶνος πείθουν περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἔθνικὸς Π λ ί ν ι ο ς ἐν ἐπιστολῇ

4. Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐν Ἀθήναις 1951, σελ. 107.

5. Χρυσόστομος, Migne Ἐ.Π. τόμ. 61, στ. 63-65.

6. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. 60, στ. 641 καὶ τόμ. 53, στ. 258.

«ΟΙ ΔΕΚΑ ΠΛΗΓΕΣ ΤΟΥ ΦΑΡΑΩ»

Ἐχει μείνει παροιμιώδικο, ὄχι μονάχα στή γλῶσσά μας, ἀλλά καί στή γλῶσσα ὄλων τῶν χριστιανικῶν λαῶν, ἡ φράση «οἱ δέκα πληγές τοῦ Φαραώ», ὅταν θέλουμε νά δηλώσουμε κάποια μεγάλα κακά, κάποιες ἀγιάτρευτες κι' ἀναπάντεχες συμφορές. Εἶναι οἱ πληγές, πού μ' αὐτές ἐτιμώρησεν ὁ Θεός τὸ βασίλειο τοῦ Φαραώ, τὴν Αἴγυπτο, ὅταν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς του ἐφάνηκαν ἀπαίσια σκληρόκαρδοι πρὸς τοὺς Ἑβραίους, καὶ τοὺς καταβασάνιζαν, ἀψηφώντας τὴ θεία του ὀργή. Γιατί ὁ Θεός κι' ὅσους ἀγαπᾷ προστατεύει καὶ βοηθεῖ στὶς δύσκολες περιστάσεις τους, μὰ καὶ τοὺς κακοὺς κι' ἀναίσχυντους καταφρονητὲς τοῦ νόμου του τοὺς τιμωρεῖ καὶ τοὺς παιδεύει.

Ποιῆς λοιπὸν ἦτανε οἱ «δέκα πληγές αὐτῆς τοῦ Φαραώ», πού

αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν (περὶ τὸ ἔτος 112) ὁμολογεῖ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν πολλοὶ (multi), πάσης ἡλικίας (omnis aetatis) καὶ πάσης τάξεως (omnis ordinis) καὶ ὅτι ὁ λοιμὸς τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης ἐμόλυνεν ὄχι μόνον τὰς πόλεις (civitates), ἀλλὰ καὶ τὰς κώμας (vicos) καὶ τὰς ἐξοχὰς (agros)⁷. Ὁ Τερτυλλιανὸς λέγει θριαμβευτικῶς ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ αὐτοῦ, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας: «Χθες οἱ εἴμεθα καὶ ἤδη ἐπληρώσαμεν (ἐγεμίσαμεν) τὴν οἰκουμένην καὶ πάντα τὰ ὑμέτερα, ἦτοι τὰς πόλεις, τὰς νήσους, τὰς ἀκροπόλεις (φρούρια), τὰς ἰσοπολίτιδας (αὐτονόμους) πόλεις, τοὺς τόπους συνελεύσεως, αὐτὰ τὰ στρατόπεδα, τὰς φυλάς, τὰς (ἐν ταῖς φυλαῖς) τάξεις, τὸ παλάτιον, τὴν σύγκλητον, τὴν ἀγορὰν· μόνους τοὺς (εἰδωλολατρικοὺς) ναοὺς ἀφήκαμεν εἰς σᾶς»⁸.

ΕὐΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνεχίζεται) Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

7. Plinius, Ep. ad Traian. 96. Aug. Nicolas, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 372-373.

8. Tertull., Apologeticum 2.

μ' αὐτές, σὰν μὲ πυρωμένο σίδηρο, ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς τὸν Φαραῶ καὶ τὸ λαὸ τοῦ;

Στὴν Παλαιὰ Γραφή, στὸ βιβλίον τῆς Ἑξόδου, ἀναφέρονται διεξοδικά, καὶ τὸ διάβασμά τους προξενεῖ πάντα φόβον καὶ φρίκην. Πρῶτα πρῶτα, σύννεφα ὀλόκληρα ἀπὸ μύγες ἐσκεπάσανε ὅλη τὴν Αἴγυπτον. Κι' ὄχι μονάχα ἡ ὑπαιθρος, ἀλλὰ καὶ μέσα τὰ σπιτία καταπλημμυρίσανε ἀπὸ τὰ ἐνοχλητικώτατα καὶ βρωμερὰ αὐτὰ ἔντομα, σὲ τρόπο πού νὰ μὴν μπορούνε οἱ ἄνθρωποι νὰ προστατευθοῦνε ἀπ' αὐτά.

Κατόπιν ἓνα σκοτάδι πηχτὸ καὶ κατραμωτὸ σκέπασεν ὅλην καὶ τὴν χώραν. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μπορούσαν νὰ ἴδουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, καὶ βαδίζανε πασπατευτά. Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφθανεν αὐτό, ἔβρεχε καὶ διαρκῶς κι' ἀπὸ σταμινοῦ, καὶ μάλιστα μιὰ βροχὴ χωματερῆ κι' αἱματόχρωμη, πού ὅπου ἔπεφτε ρήμαζε τὰ πάντα, σὰν νάταν φωτιά.

Κατόπιν ἔπεσε θανατικὸ στὰ κτήνη καὶ τὰ θέριζεν ὅλα. Καὶ δὲν ἀπόμεινε σχεδὸν τίποτα ζωντανό, οὔτε καματερό, οὔτε ἄλογο, οὔτε πρόβατο, οὔτε πουλερικό. Ὅλα ψοφούσανε. Κι' ὁ κτηνοαφανισμὸς αὐτὸς ἦταν γενικὸς κοὶ πανώλεθρος.

Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν τὰ δεινὰ αὐτά, ἄρχισαν καὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ γιομίζουεν ἀπὸ πληγῆς κι' ἀπὸ ἐξελεκτώματα καὶ νὰ καταβασανίζονται τὰ κορμιά τους ἀπὸ πόνους φοβεροῦς πού τοὺς προξενούσαν οἱ πυροροῦσες πληγῆς.

Καὶ σὲ συνέχειαν, πέσανε σύννεφα ἀπὸ ἀκρίδες σ' ὅλην τὴν χώραν καὶ κατατρῶγαν τὰ πάντα. Κι' ὄχι μονάχα δὲν ἀπόμεινε δένδρον καὶ βότανον χλωρό, κάτω ἀπὸ τὴν ἀδηφαγίαν τους, μ' ἄρχισαν νὰ τρῶνε καὶ τὰ ξύλα ἀκόμα. Καὶ τὶς ἀκρίδες αὐτές, τὶς συνώδευαν καὶ κοινούπια μεγάλα, πού πλημμυρίσανε κάθε γωνιὰ τῆς γῆς καὶ κάθε ξεροτρούχαλον.

Στὸ τέλος δὲ ἄρχισαν νὰ πεθαίνουν ὅλα τὰ πρωτογέννητα παιδιὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ νὰ ξεκληρίζουεν τὰ σπιτικά τους· κι' ὅπως ἀναφέρει ἡ Παλαιὰ Γραφή δὲν ἀπόμεινε κανένα· «ἀπὸ πρωτοτόκου Φαραῶ τοῦ καθημένου ἐπὶ θρόνου, ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν λάκκῳ» (*Ἑξοδ. β', 29).

Αὐτές, κατὰ τὴν Παλαιὰ Γραφήν, ἦσαν «οἱ δέκα πληγῆς τοῦ Φαραῶ», πού ζώσανε σὰν πυρκαῖα τὴν Αἴγυπτον, γιὰ νὰ τιμωρηθῆ ἡ τυραννικὴ σκληροκαρδία τοῦ Φαραῶ. Χρόνια καὶ χρόνια ἔχουεν περάσει ἀπὸ τότε. Μὰ ἡ θύμησή τους παραμένει ζωντανὴ καὶ διδασκτικὴ γιὰ κάθε ὑπερφίαλον ἐξουσιαστὴ καὶ βασανιστὴ τῶν ἀνθρώπων.

Σε ποιά εποχήν ὁμως ἔγιναν; Καί πῶς τὰ ἐξηγεῖ τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα ἢ σύγχρονη ἐπιστήμη; Τὸ θεόπνευστο βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς δὲν ἀναφέρει βέβαιη χρονολογία, παρὰ μονάχα τὰ γεγονότα. Νεώτερες ὁμως ἐπιστημονικὲς ἔρευνες βεβαιώνουνε, πῶς ἡ τρομερὴ αὐτὴ δοκιμασία τῶν Αἰγυπτίων συνέπεσε μὲ τὴν ἔξοδο τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν χώραν αὐτήν, πού κατὰ τὸν σοφὸν Ἀκαδημαϊκὸν καὶ καθηγητὴν κ. Μπρατσιώτην πραγματοποιήθηκε ἐπὶ τοῦ Φαραῶ Ἀμένωφι τοῦ Βου, μεταξύ τοῦ 1457-1426.

Τὴν εποχήν ὁμως ἐκείνην, κατὰ τὸν Καθηγητὴν τῆς σεισμολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν κ. Γαλανόπουλον, ἐσημειώθηκε ἡ τρομερὴ ἔκρηξη τοῦ ἠφαιστείου τῆς Θήρας, πού τ' ἀποτελέσματα τῆς ὑπήρξανε πραγματικῶς κοσμοϊστορικά. Καὶ στὴν ἔκρηξιν αὐτὴν ὀφείλονται καὶ μ' αὐτὴν συγχρονίζονται, ὄχι μόνον «οἱ δέκα πληγὲς τοῦ Φαραῶ», ἀλλὰ καὶ ὁ καταποντισμὸς τῆς Ἀτλαντίδας, καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα, καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ Μεσομινωϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης.

Συνέπεια τῆς τρομερῆς αὐτῆς ἠφαιστειακῆς ἐνέργειας ὑπῆρξεν, σύμφωνα μὲ τὴ γλῶσσα τῆς ἐπιστημονικῆς πραγματικότητος, ὁ καταποντισμὸς τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς νήσου Θήρας. Καὶ ὁ καταποντισμὸς αὐτός, ὅπως τὸ ξέρομε καὶ ἀπὸ ἄλλες παρόμοιες ἔκρηξεις, συνωδεύθηκε μὲ πελώρια θαλάσσια κύματα, πού κυριολεκτικῶς ἐσάρωσαν ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, κι' ἔφθασαν κι' ὡς τὴν Κρήτην, κι' ὡς τὴν Αἴγυπτον.

Ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπην δηλαδὴ ἀνατίναξιν τεράστιας ποσότητος λάβας ἀπὸ τὸν κεντρικὸν κῶνον τοῦ ἠφαιστείου τῆς Θήρας, σχηματίσθηκε ἀβυθιομέτρητη κοιλότητα στὰ ἔγκατα τῆς γῆς τῆς. Καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ ψηλότερα στρώματα τοῦ ἐδάφους ὑποχωρήσανε καὶ κατακρημνισθῆκανε μέσα στὴν φοβερὴν αὐτὴν κοιλότητα. Καὶ τότε, μὲ τὸ κατακρήμισμα αὐτό, τὰ νερὰ τῶν θαλασσῶν γύρω τριγύρω, ὠρμήσανε νὰ γιομίσουνε τὸ φοβερὸ βάθος πού ἐδημιουργήθηκε. Κι' ἔτσι, ἀπὸ τὴν ὀρμητικὴν αὐτὴν καὶ βίαιη κίνησή τους, φυσικὸν ἦτανε, ν' ἀποτραβηχθοῦνε τὰ νερὰ — προσωρινὰ — ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἀκτὲς τῆς Μεσογείου, καὶ νὰ ὑψωθοῦνε τεράστια κύματα, πού στὴν παλίνδρομη φορὰ τους, προκαλέσανε ἀνυπολόγιστες καταστροφὲς στὶς παραλιακὰς περιοχάς. Κατὰ τὸν καθηγητὴ δὲ κ. Γαλανόπουλον ἡ κοιλότητι πού ἐσχηματίσθηκε στὴν περιοχὴ τῆς Θήρας, κατὰ τὴν καταβύθισιν ἐκείνη τῆς γῆς τῆς, εἶχε πλάτος 83 τετραγων-

νικά χιλιόμετρα και βάθος 300-400 μέτρα. Και μέσα σ' αυτή βυθίσθηκε κι' έξαφανίσθηκε ή μυθολογούμενη 'Ατλαντίδα.

'Αλλά ή καταβύθιση εκείνη και τὰ πελώρια καταστροφικά κύματα πού προκάλεσε, δέν υπήρξε ή μοναδική συνέπεια τής τρομερής εκείνης ήφαιστειακής έκρηξης. 'Αλλά από την τεράστιαν έκτίναξη ύδρατμών και σποδοῦ από τὸ ήφαιστειο, διαταράχθηκαν οί μετεωρολογικές και ύδρογραφικές γενικά συνθήκες, κι' έσημειώθηκαν βροχές κατακλυσμικές αίματόχρωμες από τή σποδό, πού άνετίνασσε κι' έξερνούσε διαρκῶς τὸ ήφαιστειο. Και τὰ νερά θολώσανε από τις σεισμικές διαταραχές. Και σχηματισθήκανε, στις θερμές ιδιαίτερα χώρες, ὅπως ή Αίγυπτος, ἔλη νοσογόνα και τέλματα, πού ἐγινήκανε έστίς κουνουπιῶν και μυγῶν και ἄλλων βλαβερῶν εντόμων.

'Η ήφαιστειακή επίσης σποδός πού ἔπεφτε, κατέστρεψε κάθε φυτεία και κάθε βλάστηση, με συνέπεια νὰ ἔμφανισθοῦνε ἐπιζωοτίες και θανατικό, πού ἔξαφάνισαν ὁμαδικά τὰ διάφορα κτήνη. 'Από τή διαταραχή δὲ τής διατροφής πού ἔπακολούθησε, φανερωθήκανε και οί διάφορες ἀσθένειες και οί πυορροοῦσες ἐξελκώσεις στους ἀνθρώπους.

'Ετσι, κατὰ τὸν κ. Γαλανόπουλο ἐξηγεῖται από τήν έκρηξην αὐτὴν τοῦ ήφαιστείου τής Θήρας και ἀπὸ τις κατακλυσμικές βροχές πού ἔπροκάλεσε, κι' ὁ μυθολογούμενος κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα, καθὼς και ή καταστροφή ἀπὸ τὰ πελώρια θαλάσσια σεισμικά κύματα πού ἔπροκάλεσε τῶν πόλεων τής Μεσομινωϊκῆς Κρήτης. 'Αλλά ἐξηγεῖται επίσης και ή διάβαση τής 'Ερυθρᾶς ἀπὸ τοὺς 'Εβραίους, γιατί ξαφνικά δημιουργήθηκε νέα ξηρά, μεταξύ τής λιμνοθάλασσας Σερβωνίτιδος και τής Μεσογείου, ἀπὸ τ' ἀποτραβηγμένα προσωρινῶς νερά. Πού ὅταν κατόπιν ἐζήτησαν νὰ τήν διαβοῦνε και οί Αἰγύπτιοι πού τοὺς κατεδίωκαν, καταποντίσθηκαν ἀπὸ τὰ νερά πού παλινδρομήσανε...

'Ετσι ἐρμηνεύονται — λέγει — ἐπιστημονικῶς τὰ φαινόμενα και τὰ γεγονότα ἐκεῖνα. Κι' ὁ Δημιουργὸς τοῦ Παντός, «ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τήν γῆν και ποιῶν αὐτὴν τρέμειν», μεταχειρίσθηκε τήν τρομερὴν ήφαιστειακήν έκρηξη τής Θήρας, γιὰ νὰ τιμωρήση σκληρά, ὅπως ἄξιζε, τὸν τυραννικὸ και σκληρόκαρδο Φαραῶ.

ΑΜΜΩΝΑΣ

Ὁ φιλόσοφος Ἱεράρχης

Ο ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ (†)

«Προσδοκῶν ἀνάστασιν νεκρῶν»

Ἐπῆρξε τὸ «κύκνειόν» του ἄσμα. Ἡ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀπὸ 11 Ἰουνίου, ἐπιστολή, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Ἀπόστολον Ἀνδρέαν» Κων/λεως (τῆς 19 Ἰουνίου), καὶ κατεκλείετο μὲ τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίσταως: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος!» Διὰ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἠὲ χαρίζεται τὸν Παναγιώτατον (ὁ ὁποῖος, κατὰ συγκυρίαν συγκινητικὴν, προέστη μετ' ὀλίγας ἡμέρας τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας του, διατρίβων τότε ἐν Ἀθήναις) διὰ τὸ κατὰ τὴν περίοδον τῆς τελευταίας του ἀσθενείας ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν τιμὴν, ἣν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπεφύλασεν εἰς αὐτόν, προτιθέμενον νὰ τῷ ἀναθέσῃ τὴν προεδρείαν τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγ. Ὁρους «πρὸς διερμηνευσιν τοῦ νοήματος» αὐτῆς.

Ἐπῆρξεν ἐπιβλητικὴ προσωπικότης ὁ αἰοίδιμος Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας κυρὸς Εἰρηναῖος. Δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ παρουσιάσωμεν ἐδῶ τὸν σπάνιον διανοητὴν, τὸν εὐρυμαθὴ καὶ φιλοσοφοῦντα θεολόγον, τὸν βαθυστόχαστον καὶ καλλιπεῖ συγγραφέα (τοῦ ὁποίου τὰ πεντάτομα «Μ ε λ ε τ ἦ μ α τ α» ἀποτελοῦν μνημεῖα γραπτοῦ λόγου ἀπαράμιλλα), τὸν εὐφραδῆ ρήτορα, τὸν ἀγχινοῦστατον συζητητὴν μὲ τὴν εὐγενῆ φυσιογνωμίαν, πού ἐγοήτευε τὸν συνομιλητὴν, τὸν μύστην τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐρμηνευτὴν τῶν Ὁρθοδόξων παραδόσεων, τὸν ἐγκρατέστατον τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ δόκιμον ἐκτελεστήν τῆς, τὸν ἀνώτερον κληρικὸν μὲ τὴν βαθεῖαν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν, ὁ ὁποῖος ὅσον ὀλίγοι κατάρθωσε νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ πνευματικὸν βάθος τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, τὸν ἐπιβλητικὸν λειτουργὸν μὲ τὴν μεγαλειώδη, τοῦτ' αὐτὸ Πατριαρχικὴν παράστασιν, ἐμπνέουσαν κατάνυξιν καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἑτεροδοξοῦς. Ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγουμένους περὶ ὄλων αὐτῶν. Θὰ σταματήσωμεν ὅμως ἐπ' ὀλίγον, ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ, ἐμπρὸς εἰς τὸν πιστὸν κληρικόν, τὸν ἀτενίζοντα πρὸς τὸ Ἐπέκεινα μετ' «ἐλπίδος ἀκλινοῦς» καὶ «προσδοκῶντα ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», διὰ νὰ ἐπιθέσῃ καὶ τὸ ἀκροτε-

λεύτιον «Ἀμήν» τῆς ζωῆς του διὰ τῆς πρὸς Κύριον, εἰς ὃν ἤλπισεν, ἐκδημίας του. Καὶ τοῦτο διότι, ἐὰν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἢ διὰ πολλῶν «ταλάντων» προικισμένη προσωπικότης τοῦ εἰς τοὺς κόσμους τῆς αἰωνιότητος μεταστάντος κορυφαίου Ἱεράρχου θὰ διδάσκη καὶ ἐμπνέη ἡμᾶς, ὅμως, ἰδιαίτερος ὅλως, θὰ οἰκοδομῇ καὶ θὰ ἐμπνέη ἢ πρὸς τὴν Αἰωνιότητα ψυχικὴ ἀνάτασις καὶ ὁ εὐσεβῆς στοχασμὸς του, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ ὑστερογράφου τῆς ζωῆς του. Καὶ μάλιστα ἔτι φωτεινότερον προβάλλει καὶ ἔτι περισσότερον ἐκτιμᾶται ἐν προκειμένῳ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀλήστου μνήμης ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἢ παρατηρουμένη, ὡς μὴ ὤφειλε, διστακτικότης πολλῶν κληρικῶν καὶ ἄλλων διδασκάλων τοῦ θεοῦ λόγου, νὰ στρέφουν τὸν λόγον καὶ τὴν γραφίδα περὶ τὸ βαρυσήμαντον καὶ ἀείποτε ἐπίκαιρον, ἀλλὰ καὶ «συνταρακτικὸν» θέμα τῆς αἰωνιότητος, δι' ὃπερ ἠκούσαμεν κάποτε ἕτερον εὐπαιδευτον Ἱεράρχην, τὸν ἀοίδιμον Λάμπης καὶ Σφακίων Εὐμένιον, νὰ παραπονῆται σχετικῶς, οἰκτεῖρων τὴν σύγχρονον θεολογικὴν γενεάν διὰ τὸ κατάντημα τοῦτο, διότι, ὡς ὀρθῶς ἔχει παρατηρηθῆ, «ἀποτελεῖ π ρ ο σ ὀ σ ἰ α ν τ ῆ ς α ἰ ω ν ἰ α ς ἀ λ η θ ε ἰ α ς καὶ τ ῆ ς ἡ μ ε τ ἔ ρ α ς ἀ π ο σ τ ο λ ῆ ς».

Ἡ ἰδιαίτερα προτίμησις τοῦ κατ' ἐξοχὴν ὀρθοδοξοῦντος ἐκείνου Ἀρχιερέως Εἰρηναίου περὶ τὸ θέμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ «πρωτοτόκου τῶν νεκρῶν» Κυρίου, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὑμνητὴς ἔνθεος, καὶ ἢ περὶ τῆς ὁποίας διδασκαλία ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἦτο φυσικὸν νὰ τὸν ἀγάγη καὶ εἰς ἕξαρσιν τῆς μετ' ἐκείνης συνηρημένης ἀληθείας τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν Β' τοῦ Κυρίου ἔλευσιν, μὲ «τὸν δραματισμὸν τοῦ θριάμβου τῆ βασιλείας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἀνάστασιν, τοῦ θριάμβου δηλ. τῆς ἀγάπης, εἰς τὸ τέλος τῶν αἰῶνων ὡς καθολικῆς ὠραιότητος, ὅπου ζῶντες καὶ νεκροὶ θὰ ἀγάλλωνται μετὰ τῶν Ἁγίων καὶ τῶν Μαρτύρων τῆς πίστεως, συμφώνως πρὸς τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Δευτέρας Οἴκουμ. Συνόδου, κατὰ τὸ «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν...», ὡς σημειώνει εἰς τὴν διαληφθεῖσαν ἐπιστολὴν του ὁ ἴδιος.

Οὕτω, καὶ διὰ τοῦ τελευταίου γραπτοῦ του ὁ ἐμπνευσμένος καὶ πολυγράφος Ἱεράρχης μᾶς ἐμπνέει καὶ μᾶς οἰκοδομεῖ, μεταδίδων τὸν «παλμὸν» τῆς αἰωνιότητος καὶ οἶονει μέσα ἀπὸ τὸν τάφον («κοιμητήριον μέχρις ἀ ν α σ τ ἄ σ ε ω ς») προσφέρει ζωηρὰν παρόρμησιν καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς «περιλειπομένους», οἵτινες «πρὸς ἕτεραν ζωὴν ὀδεύομεν», κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομον, ὥστε νὰ λάβωμεν σταθερὸν προσανατολισμὸν πρὸς τὴν αἰωνίαν

Πατρίδα, ζώντας με την προοπτικὴν τῆς αἰωνιότητος («Sub specie aeternitatis»), με τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν φιλοσοφίαν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ προμηθεύει τὴν ἐλπίδα· ἡ δὲ «ἐλπίς ἡμῶν ἀθανασίας πλήρης».

* * *

Ἄλλ' ἄραγε...—καὶ ἐδῶ ἀνακύπτουν μερικὰ ἐρωτήματα ἀδυσώπητα, τὰ ὁποῖα προβαλλόμενα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καθενός, ζητοῦν τὴν ἀπάντησιν ἐπιτακτικῶς:

Μᾶς ἀπασχολεῖ ἄραγε, ὅσον πρέπει, τὸ θέμα τῆς αἰωνιότητος; Μήπως ζῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ κληρικοί, εἰς τὸν πρόσκαιρον τοῦτον κόσμον, ὅπως οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐὰν δηλ. ἐπρόκειτο νὰ ζήσωμεν διαπαντὸς εἰς τὴν γῆν, ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχε θάνατος, ἀνάστασις νεκρῶν, Κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις; Μήπως ἀντικρύζομεν καθ' ἑκάστην τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ κλείωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν νύκτα εἰς τὸν ὕπνον χωρὶς καμμίαν σοβαρὰν προετοιμασίαν δι' αὐτὴν τὴν αἰωνιότητα; Μήπως, ἐνῶ τόσον συχνά, ὡς ἐκ τοῦ ἔργου μας, ἀντικρύζομεν τάφους καὶ ὀστᾶ γυμνά καὶ ἀνθρώπινα μεγαλεῖα συντριβόμενα ὑπὸ τὸ πτύον τοῦ νεκροθάπτου, με τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ρίπομεν συμβολικῶς ὀλίγον χῶμα εἰς τὸν ἐκ χοῶς πλασθέντα καὶ εἰς χοῦν μεταβαλλόμενον συνάνθρωπον, καὶ ἐνῶ βλέπομεν τόσους καὶ τόσους ἀποθνήσκοντας καθημερινῶς, μόνον τὸν ἰδικὸν μας θάνατον δὲν σκεπτόμεθα; Μήπως—τὸ ἔτι χειρότερον— ἡ περὶ αἰωνιότητος ἀλήθεια μᾶς ἐνοχλεῖ καὶ εἰς τὴν ματαιότητα κυλιόμενοι καὶ πρὸς τὴν γῆν διαρκῶς ἐστραμμένοι, ἀπωθοῦμεν τὴν σκέψιν τοῦ θανάτου καὶ τῶν μετ' αὐτόν, καὶ δὲν φθάνομεν μὲν μέχρι τοῦ σημείου νὰ θεωροῦμεν τὴν περὶ ἀθανασίας καὶ αἰωνιότητος χριστιανικὴν ἀλήθειαν ὡς «ὠ ρ α ἰ α ν χ ρ ῆ σ ι μ ο ν π λ ἄ ν η ν», ὡς οἱ ἐξ ὑλιστικῶν προϋποθέσεων ὀρμώμενοι, πάντως ὁμως δυσφοροῦμεν καὶ περὶ ἄλλα πολλά, δευτερεύοντα καὶ ἐπουσιώδη, «μεριμνῶμεν καὶ τ υ ρ β α ζ ὀ μ ε θ α», ἐνῶ τοῦ «ἐνός» οὔτινος «ἐστὶ χρεία», ἀμελοῦμεν;... Εἰς τὰ μελαγχολικὰ αὐτὰ ἐρωτήματα τί ἡ συνείδησις ἐκάστου ἔχει νὰ ἀπαντήσῃ; Κάτι θὰ εἶχε νὰ διδάξῃ ἐν προκειμένῳ τοὺς χριστιανοὺς τὸ γνωστὸν παράδειγμα τοῦ εἰδωλολάτρου βασιλέως Φιλίππου τοῦ Μακεδόνο. «Βασίλειον πλάσμα καὶ σοφὸν δημιούργημα» ἕκαστος ἐξ ἡμῶν (κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον), θὰ πρέπει νὰ ἀναθήσῃ εἰς τὸν ὑπῆρέτην - λογισμὸν νὰ τῷ ἀπευθύνῃ καθ' ἑκάστην, ὄχι μόνον ἡμέραν ἀλλὰ καὶ ὥραν, τὸ «μέμνησο, ὅτι θνητὸς εἶ». Ἴδου

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

17. ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

«Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ»
(Ιωάν. α', 1-17).

Αὐτὴ ἡ διπλῆ ταλαιπωρία ποῦ ἐπὶ τρία χρόνια ὑπέβαλαν τὸν Ἰησοῦν οἱ Γραμματεῖς, Φαρισαῖοι καὶ μάλιστα οἱ μεγάλοι αὐτουργοί, οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Ἑβραίων, θ' ἀπεφεύγετο, καὶ οἱ ἴδιοι θὰ εἶχαν εὐκαιρίες μεγάλων τιμητικῶν διακρίσεων, ἐὰν ἀπὸ μέσα τους ἐδιωχναν τὸν δαίμονα τοῦ ἐγαῖσμοῦ καὶ φιλοζωϊσμοῦ· ἐὰν σὰν κατὰ τεκμήριον πνευματικοὶ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα μὲ μιὰ ἐξέχουσα καὶ ὑπεύθυνο θέσι μέσα στὸν ὑπόδουλο λαὸ ἐσκέπτοντο βαθύτερα, καὶ ἐξεμεταλλεύοντο τὶς εὐκαιρίες ποῦ τοὺς ἔδινεν ὁ Χριστός. Ἐκμετάλλευσις εὐκαιριῶν σημαίνει καὶ ἐξυπνάδα. Ὑπάρχει ἐξυπνάδα ποῦ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν πονηρία καὶ ποῦ ἀδικεῖ, ἐκθέτει, χαρακτηρίζει ἄσχημα τὸν πονηρό, γί-

ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς. Μέγας διδάσκαλος τοῦ θανάτου καὶ τῆς αἰωνιότητος ὁ στοχασμός, ἡ «μνήμη θανάτου» κατὰ Πλάτωνα, ἡ ὁποία θὰ μᾶς βοηθήσῃ σπουδαίως εἰς ἀναθεώρησιν τῆς τακτικῆς. Ἰδιαιτέρως δι' ἡμᾶς τοὺς Κληρικούς, θὰ προσθέσω ὡς κατακλειδα τὴν ὑπόμνησιν τῆς συγκλονιστικῆς καὶ τόσον διδακτικῆς ἐπιγραφῆς, ἡ ὁποία συναντᾶται εἰς μερικὰ σκευοφυλάκια Ναῶν, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ μέλλον νὰ ἱεουργήσῃ ἱερεὺς ἀντικρύζει, διαθέτουσαν αὐτὸν καταλλήλως καὶ δημιουργοῦσαν οὕτω κλίμα κατανύξεως: «Ὡς νὰ ἦτο ἡ πρώτη (δηλ. λειτουργία τῆς ζωῆς σου). Ὡς νὰ ἦτο ἡ τελευταία»!...

Εἰς τὸν παρασχόντα τὴν ἀφορμὴν, μὲ τὸ «κύκνειόν» του, πρὸς διατύπωσιν τῶν ἀνωτέρω στοχασμῶν, μακαριστὸν ἤδη Ἱεράρχην Εἰρηναῖον, δώῃ ὁ ζωῆς καὶ θανάτου κυριεύων τὴν ἦν εἶχε ποθήσει μακαρίαν ἀνάπαυσιν μέσα εἰς τὴν «ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

νεται κοινωνική πληγή. Ὑπάρχει ὁμως καὶ ἐξυπνάδα πού προάγει τὸν ἄνθρωπο, τὸν κάνει χρήσιμο σὲ στενότερο καὶ σὲ εὐρύτερο κύκλο, κι' ἂν θέλῃ δόξα, χωρὶς νὰ τὴν ἐπιδιώκῃ, ἔρχεται μονάχη τῆς. Γιατί, οἱ ἔξυπνοὶ καὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, πού ἔχουν συνέπεια λόγων καὶ ἔργων καὶ βρίσκονται στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, εἶναι πρόσωπα διακεκριμένα. "Ὅσα κι' ἂν θελήσῃς νὰ κρυφτῆς, ἢ νὰ σὲ θάψουν οἱ κακοὶ στὸ πηγάδι τοῦ φθόνου, δὲν μπορεῖ παρά νὰ προέχῃς. Τὸ φῶς δὲν κρύβεται, τὸ λάδι δὲν μένει στὸν πυθμένα, ὁ ἥλιος δὲν φυλακίζεται. "Ἐτσι καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ γνῶσις. Οἱ "Ἀρχοντες, λοιπόν, τοῦ λαοῦ θὰ μπορούσαν μὲ τίς ἀφορμὲς πού τοὺς ἔδινεν ὁ Κύριος νὰ προσέξουν ἀπλῶς. Κόπος ἰδιαίτερος δὲν ἐχρειάζετο· φιλοσοφία καὶ ἀνάλυσι δὲν ἐκαλοῦντο νὰ κάμουν· δόγματα ἀντίθεα δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀκολουθήσουν. Θὰ τραβοῦσαν τὴν ἴσια, τὴ λογικὴ γραμμὴ τῶν ἀναφερομένων προφητειῶν πού ἀφοροῦσαν στὸ πρόσωπο Ἐκείνου, τὸν ὅποιον περιμέναν οἱ αἰῶνες ὡς Σωτῆρα καὶ Λυτρωτῆν. Καὶ τὸν περιμέναν οἱ Ἑβραῖοι. Καὶ σαφῆ γνῶσιν ἔπρεπε νὰ ἔχουν αὐτοὶ πού ἠσχολοῦντο μὲ τὸν Νόμο, μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου καὶ μὲ τὸ νόημα τῶν προφητειῶν. Δὲν εἶχαν καὶ καμμιᾶν ἄλλη ἀποστολὴν μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ ὑποδούλου λαοῦ των, παρά νὰ προσεύχωνται, νὰ μελετοῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, νὰ ζητοῦν ἀποκαλύψεις, νὰ παιδαγωγοῦν τὸν ἀπλὸ καὶ ἀφελῆ κοσμάκη πού ἦταν ἐξηρησμένος ἀπὸ τὰ χεῖλη των καὶ ἀπὸ τὰ ράσα των. Τὸ πνεῦμα τῶν προφητειῶν θὰ τοὺς μιλοῦσε στ' αὐτιά τῆς ψυχῆς των, λοιπόν, καὶ θ' ἀγκάλιαζαν μὲ θερμότητα εὐγνώμονος πιστοῦ τὸν Μεσσίαν, καὶ θὰ τὸν ἔκαμναν δικό τους Θεὸ καὶ δικό τους Κύριο, ὅποτε ὁ λαός, ἠνωμένος ἠθικὰ καὶ ψυχικὰ μαζί τους, δὲν θὰ ἔπεφτε σὲ σύγχυσι, δὲν θὰ διεσπᾶτο, δὲν θὰ παρεσύρετο στὸ τέλος στὸ θεοστυγὲς ἔγκλημα τῆς Χριστοκτονίας, ἐξ αἰτίας ἐκείνων πού ἐτάχθησαν νὰ προλαμβάνουν ἐγκλήματα.

Μὲ τὴ μελέτη τῶν προφητειῶν πού ζωντανεοῦν τὴν προσωπικότητα τοῦ Θεανθρώπου καὶ πρὶν ἀκόμη γεννηθῆ, θ' ἀπέυφευγαν, εἶπαμε, καὶ τὴν διπλῆ ταλαιπωρία τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ ἔγκλημα. Κι' ἦταν διπλῆ ἡ ταλαιπωρία πού ὑπέβαλαν τὸν Κύριον οἱ περισσότεροι ὑπεύθυνοι, οἱ Ἀρχιερεῖς. Ταλαιπωρία, γιατί κρατή-

θησαν πολὺ μακριά του. Εἶναι μεγάλη ἡ πικρία τοῦ νὰ μὴ σὲ νοιώθουν οἱ ἄνθρωποι. Κι' ὅταν μάλιστα σὲ παρεξηγοῦν καὶ παίρ- νουν ἀρνητικὴ θέσιν ἐκεῖ πού θά ἔπρεπε νὰ μετέχουν δλόψυχα, τὸ δρᾶμά σου εἶναι πιὸ φοβερό. Προκειμένου περὶ τοῦ Ἰησοῦ πού ἦλθε σὰν δικός τους μέσα ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ αἷμα, με μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ρίξῃ ἄπλετο τὸ φῶς τῆς ἀληθείας στὰ μυαλά τους καὶ στὴν καρδιά τους, ἡ ἀρνητικὴ θέσις πού πῆραν δὲν ἦταν μόνον ἀδιαφορία, ἀπλῆ περιφρόνησις πρὸς τὸ ἀποκαλυπτόμενον Μυστή- ριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, δὲν ἔμεινε ἓνα παχὺ τεῖχος ἀπωθητικὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων πού ἐξεπέμποντο ἀπὸ τὴ ζωὴ, τὴ δρᾶσι καὶ τὰ λόγια τοῦ Θεοανθρώπου, ἀλλ' ἐξειλίχθη σ' ἐχθρότητα, σὲ προσω- πικὸ μῖσος κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Γιατὶ καὶ ἐξεστηκότα τὸν ἀπεκάλεσαν καὶ ὄργανον τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἐπαναστάτην, καὶ ὡς ἀντικαθεστωτι- κὸν τὸν κατήγγειλαν, καὶ ὡς ἁμαρτωλὸν τὸν ἐσυκοφάντησαν. Ἐπὶ τρία ὀλόκληρα χρόνια, παρὰ τὰ τόσα θαύματα τὰ ὁποῖα καὶ οἱ ἴδιοι παρεδέχοντο καὶ ὠμολογοῦσαν, παρὰ τίς τόσο ξάστερες τοποθετήσεις τῶν προβλημάτων πού ἀπασχολοῦσαν αὐτούς, τὸν λαὸ ὡς κι' ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἐν τούτους οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Νό- μου ἔμεναν σκληροί, ἀλύγιστοι, ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας. Ὁ Ἰησοῦς πολλὰς φορὰς ἐξεδήλωσε τὴ λύπη του γιὰ τὴν πᾶρωσί τους. Καὶ ἡ λύπη του αὐτὴ ἦταν ἓνα εἶδος δευτέρας ταλαιπωρίας. Ἄν οἱ ἀπλοῖ καὶ εὐαίσθητοι ἄνθρωποι πού ἔταξαν τὸν ἑαυτὸ τους στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὠραίου, νοιώθουν ἓνα ψυχικὸ πόνον ὅταν δὲν βρίσκουν συνανθρώπους των νὰ τοὺς ὑπηρε- τήσουν ἀποτελεσματικά, βᾶσει τῶν ἀρχῶν αὐτῶν πού δίνουν στὸν ἄνθρωπον ἀξία, πόσῳ μᾶλλον ὁ Θεάνθρωπος Κύριος ὅταν ἔβλεπε Ἄρχιερεῖς, ἐρμηνευτὰς τοῦ θείου Νόμου, καὶ ἀσκητικούς ἀνθρώ- πους νὰ μένουν στὴ μούχλα τῶν ὑλικῶν συμφερόντων καὶ νὰ ἔχουν, ὄχι σὰν σκοπὸ στὴ ζωὴ τους τὴν πειθαρχία στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ προσωπικὸ τους ἠθικὸ ἀνέβασμα καὶ τοῦ λαοῦ τὴν παιδαγωγία; Φυσικώτατον ἦτο νὰ πονῇ ὁ Ἰησοῦς καὶ ὡς ἀπολύτως ἀναμάρτητος, τοῦ ὁποίου ἡ ἠθικὴ εὐαισθησία προσβάλλεται, ὅταν ἐκεῖνοι πού βρίσκονται στὸν κύκλον τῆς ἀγάπης του, τὸν βλασφημοῦν. Καὶ δὲν προσβάλλεται ποτὲ οὔτε ἡ ἀρετὴ, οὔτε ἡ θεότης. Ὅμως ἡ ὑβρι- στικὴ θέσις πού παίρνει ὁ ἄνθρωπος ἐναντι τῶν θείων ἐντολῶν καὶ

ἀποκαλύψω, τὸν ἐκθέτει δυνατὰ, τὸν σακατεύει ἠθικὰ, τὸν ἀποξενώνει τῆς θείας εὐλογίας. Ἔτσι μένει σὰν μιὰ σάρκα ζωντανή με μορφή καὶ σχῆμα ἀνθρώπου, ἀλλὰ με γνώμη διαβολική. Τότε ποῦ τὸ κέρδος; Ποιὸς ὁ σκοπός; Νὰ μεγαλώσουν οἱ γενειάδες; Νὰ πλατυνοῦν τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων; Νὰ καλούμεθα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ραββί; Νὰ κομπάζουμε ὡς ἀξιωματοῦχοι καὶ νὰ παρουσιαζώμεθα με τὴν γελοία σοβαροφάνεια τοῦ ὑποκριτοῦ, ἡ δὲ θρησκεία ἢ ἡ πνευματικὴ ὑπηρεσία πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ εἶναι ἓνα μέσον πλουτισμοῦ καὶ κοσμικῆς δόξης; Ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει ὁ Σατανᾶς δὲν θὰ ἤθελε προσφιλέστερο σύμμαχο στὸ διαβρωτικὸ του ἔργο. Καὶ ὅμως τέτοιοι ἦσαν οἱ Ἀρχιερεῖς μαζί με τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους. Ἐπὶ μιὰ ὀλόκληρη τριετία ἐταλαιπώρησαν τὸν Κύριό μας φοβερά, με μιὰ ψυχραιμία ἀνενόχου, αὐτοὶ ποὺ συνέλαβαν τὸ σχέδιο τῆς ἐξουσίας του, γιὰ νὰ κλείσῃ μιὰ γιὰ πάντα τὸ στόμα τῆς Ἀληθείας.

Καὶ ἐξειλίχθη ἡ ἄρνησις τῶν Ἑβραίων Ἀρχόντων σ' ἐχθρότητα καὶ ἐξέσπασε σὲ μανιακὴ ἐπίθεσις λυσσασμένων ἀνθρώπων κατὰ τὴν τελευταίαν ἐβδομάδα ποὺ χαρακτηριστικὰ ὀνομάζεται ἐβδομάδα τῶν παθῶν. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν κατῴρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν ἐπὶ τρία ὀλόκληρα χρόνια, τὸ κατάφεραν στὶς λίγες ἡμέρες ποὺ τὸ δηλητήριο τῆς ὀχιάς συνεσωρεύθη στὴν κρανιακὴ του κύστι. Ἡθελαν, με κάθε τρόπο, νὰ παρασύρουν καὶ τὸ λαὸ με τὸ μέρος τους. Εἶχαν ἀνάγκη λαϊκοῦ ἐρείσματος, κοινῆς γνώμης, γιὰ νὰ ἔχουν ἄνεσι στὴν ἐγκληματικὴ τους ἀπόφασιν. Δὲν τὸν εἶχαν. Γιατί ὁ λαὸς εἶχε μάτια καὶ ἔβλεπεν, αὐτιά καὶ ἄκουε, κρίσιν ἀπονηρευτοῦ πιστοῦ καὶ ἀντελαμβάνετο ποὺ εὐρίσκετο ἡ ἀλήθεια. Δὲν μπορούσε ποτὲ ἡ ὁμολογουμένη, δημοσία, ἀρετὴ τοῦ Κυρίου νὰ διαβληθῇ, χωρὶς τὸν κίνδυνο νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ διαβολεὺς καὶ συκοφάντης. Αὐτὸν τὸν τίτλο ὁ λαὸς τὸν ἄφινε νὰ τὸν κρατοῦν σὰν διακριτικὴ ἐτικέττα οἱ Ἀρχόντες του, ποὺ εἶχαν ταπεινὰ συμφέροντα γιὰ νὰ συκοφαντοῦν τὸν Ἀναμάρτητον. Δὲν μπορούσαν ν' ἀμφισβητήσουν τὰ καταπληκτικὰ θαύματα ἰάσεως τυφλῶν, χωλῶν, λεπρῶν, παραλύτων, κωφῶν, δαιμονιζομένων, νεκρῶν, στάσεων, γιατί ἐγένοντο σὲ πλήθη λαοῦ, στὰ μάτια μορφωμένων καὶ ἀμορφῶτων, στὸ φῶς τὸ δυνατὸ τῆς ἡμέρας. Ἄλλως τε οἱ

ἴδιοι ἀνεγνώριζαν τὴν πιστότητα τῶν θαυμάτων καὶ ἠνωχλοῦντο γιὰτὶ ἐλάμβανον χώραν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Καὶ ἐχρησιμοποίησαν ὅλα τὰ ἀντιθρησκευτικὰ — θρησκευτικοὶ αὐτοὶ — μέσα ν' ἀποσπάσουν τὴν καρδιά αὐτοῦ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν Πηγὴ τοῦ ζωντανοῦ νεροῦ, γιὰ νὰ μὴ δροσισθῆ, ἀλλὰ νὰ μένη φλογισμένη στὰ πάθη τῆς, νὰ καίεται καὶ νὰ τυραννῆ κάθε ταλαίπωρο πιστὸ πού ἔχει στὸ κεφάλι του μιὰ ὄχι ἀπλῶς ἀναξία ἡγεσία, ἀλλὰ σατανοπλήκτους πού ὑποκρίνονται τὸ θρησκο, ἐνῶ εἶναι ἄθρησκοὶ καὶ ἄθεοι, πού φοροῦν τὴν τήβεννο τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι οἱ παχυλότεροι ὑλισταί. Μεγάλοι ψυχολόγοι παρουσίασαν τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀρνητὴν καὶ καταλυτὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, παρὰ τὸ δίκαιο καὶ τὴν ἀλήθεια. Ὁ λαός, σ' ὅση κατάπτωσι κι' ἂν εὐρίσκεται, εἶναι ἰδιαιτέρως εὐαίσθητος στὰ θρησκευτικὰ ζητήματα. Κι' ὅταν εἶδαν πῶς δὲν ἔπιασε κι' αὐτὸ τὸ τέχνασμα τόσο ὅσο θὰ ἐπερίμεναν, καταγγέλλουν τὸν Χριστὸν ὡς ἀντικαθεστωτικόν. Παγίδες ἐπὶ παγίδων, δολώματα ἐπὶ δολωμάτων, σοφιστεῖες ἐπὶ σοφιστειῶν, γελοῖες παιδικότητες φθονερῶν καὶ ἀνισορρόπων ἀνθρώπων τοῦ ἐγκληματικοῦ πανθέου ἀραδιάστηκαν γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξόντωσι τοῦ Θεοῦ Εὐεργέτου. Κι' ὅταν εἶδαν πῶς χτυποῦσαν τὸ κεφάλι τους στὸ γρανιτῶδη βράχο τῆς ἀληθείας καὶ ἐκινδύνευαν νὰ πεταχτοῦν τὰ μυαλά τους στὸν ἀέρα ἀπὸ τὸ κακό τους, τότε τὸ εἶπαν, σχεδόν, ξεκάθαρα: Θέλουν νὰ τὸν σκοτώσουν...

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ μελέτη τῶν προφητειῶν θὰ προελάμβανε τὸ ἐγκλημα τοῦ Σταυροῦ. Γιὰτὶ θὰ πρόσεχαν τὰ λόγια του, τὰ ἔργα του, τὴν ἠθική του λαμπρότητα καὶ ἀκτινοβολία καὶ μάλιστα τὶς ἴδιες προφητεῖες πού ἀνεφέροντο στὴν Ἀνάστασίν του. Ὁ ἄνθρωπος σὲ κάθε ζήτημα πού παίρνει θέσι προσωπική, μετέχει μὲ τὴ συνείδησί του καὶ εἶναι ὑπεύθυνος ἐξ ὀλοκλήρου. Ἄν, λοιπόν, οἱ προφητεῖες ἦσαν γιὰ τὸ μυαλό τῶν Ἀρχιερέων ἀσαφεῖς, αὐτὲς ὅμως πού τὸ ἴδιο τὸ στόμα τοῦ Κυρίου εἶπε, ἦσαν σαφέστατες. Καὶ οἱ πλέον ἀγράμματοι καὶ τὰ μωρὰ ἀκόμη παιδιὰμποροῦσαν νὰ τὶς καταλάβουν, ἀρκεῖ νὰ τὶς ἐπρόσεχαν καὶ νὰ ζητοῦσαν, ἀνηθήθελαν, διασαφήσεις. Θὰ τοὺς τὶς ἔδινεν ὁ Ἰησοῦς χάριν τῆς σωτηρίας των καὶ ὄχι χάριν ἑαυτοῦ. Ἔτσι θ' ἄκουαν ἀπ' τὸ ἴδιο του

τὸ στόμα, καὶ μάλιστα σὰν ἓνα εἶδος προσωπικοῦ ἐλέγχου, ὅτι «δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι» (Ματθ. ιστ', 21). Θέλει ἡ προφητεία αὐτὴ κανέναν ἐρμηνευτικὸν κώδικα; Δὲν ἀναφέρει τὸ πάθος του καὶ τοὺς σταυρωτάς του καὶ τὸν θρίαμβό του; Καὶ δὲν εἶναι ἰκανὴ ν' ἀλλάξῃ τὰ μυαλὰ καὶ τὶς διαθέσεις τῶν ἐγκληματιῶν πού προσωπικὰ τοὺς ἔθιγε; Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν μποροῦσαν νὰ κάμουν ἓνα συνδυαστικὸν παραλληλισμὸν τῆς προφητείας τοῦ Ἰησοῦ περὶ τῶν παθῶν καὶ τῆς τριημέρου Ἀναστάσεώς του μὲ τὸ σημάδι πού τοὺς ἔδωκεν ὁ Θεὸς μέσῳ τοῦ Ἰωανᾶ, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἐπεκαλέσθη; «Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰμὴ τὸ σημεῖον Ἰωανᾶ τοῦ Προφήτου. Ὡσπερ γὰρ ἐγένετο Ἰωανᾶς ὁ Προφήτης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς σοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας» (Ματθ. ιβ', 38-45). Ὁ Ἰησοῦς τοὺς καταγγέλλει, γιὰ τὸ ἀμετανόητον τῆς καρδιάς τους, μᾶλλον ὡς σατανοπλήκτους (Ματθ. ιβ', 44-45). Τὴν προφητεία τῆς Ἀναστάσεώς Του ἐπαναλαμβάνει ὁ Κύριος: «Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται» (Ματθ. ιζ', 22-23). Κι' ὅταν ἀνέβαινεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπανελάμβανε τὰ ἴδια: «Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μυστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται» (Ματθ. κ', 17-19· Μάρκ. ι', 32· Λουκ. ιη', 31). Εἰς δὲ τὸ ια', Ἰωάννου, ὁ Ἰησοῦς τονίζει πῶς εἶναι «ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωὴ» καὶ πῶς ὅποιος πιστεύει σ' Ἐκεῖνον «οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὴν αἰῶνα». Αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ συνένοχοί των παρέδωσαν στὸ ἀτιμωτικὸν θάνατον τὸν Ἰησοῦν μὲ — πρόφασιν αὐτῇ — τὴν κατηγορία ὅτι ἐξίσωσε τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ Θεό: «Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ». Στὸ ε', 16-17

Ἰωάνν., ἤμποροῦσαν οἱ μεγάλοι ἔνοχοι τοῦ Νόμου νὰ ὠφεληθοῦν τὰ μέγιστα, γιατί ἐκεῖ περιλαμβάνεται μιὰ δυνατὴ δογματικὴ φιλοσοφία ποὺ θὰ τοὺς ὠδηγοῦσε σὲ μία περίσκεψι καὶ θὰ τοὺς ἐγένετο μιὰ σωστικὴ τροχοπέδη στὸν κατήφορο τοῦ ἐγκλήματος. Ἐκεῖ πραγματικῶς διδάσκεται πὼς «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (Ἰωάν. σ', 1-18). Ἐπειτα καὶ πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως ἠκούσθησαν τὰ συνταρακτικὰ λόγια τοῦ Θεανθρώπου, ἱκανά, ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμή, νὰ τοὺς συντρίψουν. Ὁ Θεὸς δέχεται τὴν μετάνοια τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ τὴν ὑστάτη στιγμή ποὺ ξεψυχάει, ὅπως συνέβη μὲ τὴν περίπτωσι τοῦ ληστοῦ, ποὺ δὲν ἐμεσολάβησε μεγάλο χρονικὸ διάστημα ψυχικῆς προπαρασκευῆς γιὰ νὰ δεχθῆ ἀπὸ τὸν Ἐσταυρωμένο τὴν ἄφεσι τῶν ἀμαρτιῶν του.

Ὅταν ἀνεκρίνετο ὁ Κριτὴς τῆς Οἰκουμένης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ὅτε τὸν ὑπέβαλε σὲ φρικτὸν ὄρκο νὰ ὀμιλήσῃ ἂν ὄντως εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἀπήντησε καταφατικῶς καὶ προσέθεσε γιὰ ν'ἀκούσουν ὅλοι αὐτὰ τὰ μνημεῶδη λόγια σὰν κατακλειῖδα τῆς ὅλης του διδασκαλίας: «Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ», ἀποκαλύπτοντας ἔτσι καὶ τὴ δόξα περὶ τῆς ὁποίας ἔκαμε μνεῖαν καὶ στὸ κε', 31 τοῦ Ματθαίου, ὅταν ἀνεφέρετο στὴ Δευτέρα Του Παρουσία. Ἄλλ' ὁ Ἀρχιερεὺς ποὺ εἶχε προαποφασίσει τὸ ἐγκλημα, δὲν ἐγονάτισε μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀποκάλυψι. Δὲν ἔκανε ἀναθεώρησι τῆς ὅλης συμπεριφορᾶς τῶν Ἀρχόντων ἀπέναντι τοῦ Ἰησοῦ. Ἦμποροῦσαν νὰ κληθοῦν ὅλοι σὲ μιὰ σύσκεψι ὥστε μὲ ἡρεμία, μὲ γαλήνη, μ' ἐνδιαφέρον νὰ προκαλέσουν ἐπὶ τέλος τὸν Ἰησοῦν σὲ μιὰ ἐποικοδομητικὴ συζήτησι χωρὶς πάθος, χωρὶς προκατάληψι, μόνον καὶ μόνον γιὰ τὸ καλὸ τους καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ τους. Ἦμποροῦσαν νὰ ἀντιπαραβάλουν ἓνα πρὸς ἓνα τὰ ρήματα τοῦ Κυρίου πρὸς τὶς προφητεῖες. Ἐτσι θὰ ξεπετοῦσαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους γιατί θὰ ἔβλεπαν στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ τὸν ἀναμενόμενον Μεσσία. Ἡ Ἐλισσάβητ τὸν εἶδε πρὶν γεννηθῆ καὶ ὠνόμασε τὴν Παρθένον «μητέρα τοῦ Κυρίου της» (Λουκ. α', 42). Ὁ Προφῆτης Συμεὼν ὑποδεχθεὶς στὴν ἀγκαλιά του τὸ Βρέφος, εὐχαριστεῖ εὐγνωμόνως

τὸ Θεὸ καὶ ζητεῖ τώρα τὸ λυτρωμὸ του, γιατί ἐξεπληρώθη ὁ βαθὺς του πόθος: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἤτοιμάσας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἐθνῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ» (Λουκ. β', 29-32). Ὁ Νικόδημος, μέλος τοῦ Συνεδρίου των, ἐπισκέπτεται τὸν Ἰησοῦν τῆ νύκτα, διεξάγεται ὀλόκληρος θεολογικὴ συζήτησις, κατατοπιστικὴ πλέον γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ψυχικῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ σωσμοῦ (Ἰω. γ', 1-21). «Ὅσοι ἐκ τῶν Ἑβραίων ἐπλησίασαν τὸν Ἰησοῦν ἀπροκατάληπτα, καὶ τυφλοὶ ἀκόμη ποῦ δὲν μπόρεσαν νὰ μελετήσουν τὸν νόμο, ἐπίστευσαν εἰλικρινά, γιατί εἶδαν στὸ πρόσωπό του τὸν ἀναμενόμενον Μεσσία, ὅπως καὶ πλῆθος ἄλλων ποῦ ζοῦσαν στὴν ἄγνοια, ἀρκεῖ νὰ ρίξῃ κανεὶς μιὰ ματιὰ στὰ Ἱστορικὰ Ἱερὰ βιβλία. Ὁ ἐγωϊσμός, τὸ πείσμα, ὁ χυδαῖος ὕλισμός, ὁ καιροσκοπισμὸς καὶ ἡ ἄνευ προηγούμενου θρησκευοκαπηλεία τῆς Ἑβραϊκῆς ἡγεσίας, ἦταν ἓνα κάλυμμα στὴ λογικὴ τους, στὴ συνείδησί τους. Ἄν δὲν ἦταν κάλυμμα τότε πῶς δὲν ἀντελαμβάνοντο τὰ πιὸ καθαρὰ λόγια ποῦ ἀναφέρονται στὴ Θεότητα τοῦ Κυρίου; Ἄλλ' αὐτοὶ ἐδαιμονίζοντο ὡσὰκις ἔλεγε ὅτι «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ μου ἐν ἐσμέν» καὶ ἐπαιρναν πέτρες νὰ τὸν λιθοβολήσουν (Ἰω. θ', 59, ι', 31).

Ἴδου γιατί ἐφθασαν στὸ ἐγκλημα τῆς Θεοκτονίας. Ἄλλ' ἡ Ἀλήθεια καὶ ὡς σαρκωμένη ἀρετὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ὡς γλυκειὰ θεωρία, ὡς ἰδανικὸν δὲν σκοτώνεται· δὲν πεθαίνει. Φέρνει μέσα της τὸ στοιχεῖον τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς ἀθανασίας. Μπορεῖ νὰ νικιέται ἀπὸ τὸ τυφλὸ πάθος του ὁ ἐχθρὸς τῆς Ἀληθείας καὶ νὰ ἐπιτίθεται σὰν ἀνήμερο θηρίο χωρὶς συγκρατημὸ γιατί δὲν λειτουργεῖ παρὰ τὸ ἀχαλίνωτο ἐνστικτο, ὅμως ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ἀρετὴ δὲν ταυτίζονται μὲ τὴ σάρκα. Ἐχουν αὐθυπαρξία· ὑπάρχουν σὰν ἀξίες πολὺ πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ γήινο περιβλημα ποῦ θ' ἀποσυντεθῆ καὶ θὰ διαλυθῆ στὰ στοιχεῖα ποῦ τὸ συναπαρτίζουν. Κι' ἂν τοῦτο συμβαίῃ μὲ τὸν ἀπλῶς ἅγιον ἄνθρωπον, πόσο μᾶλλον μὲ τὸν Θεάνθρωπον Κύριον, τὴν Πηγὴ τῶν ἀξιῶν; Ὁ Σταυρικὸς θάνατος ποῦ ἦταν μιὰ προσφορὰ θεϊκῆς ἀγάπης γιὰ τὸ λυτρωμὸ μας, γιὰ τὸ Χριστὸ ἦταν ἐπεισοδιακὴ οἰκονομία γιὰ τὴ δικὴ μας αἰωνία ζωὴ,

καὶ ὄχι καταστροφή. Γιατὶ ὁ Κύριος δὲν εἶναι ἀπλῶς φορεὺς ἀξιών, συνεπῶς καὶ τῆς ζωῆς ποὺ δὲν σκοτώνεται, ἀλλ' αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή. Καὶ ἐδῶ ἐπλανήθησαν οἱ πνευματικοὶ ἡγέται τοῦ Ἰσραήλ. Ἀβαθεῖς, ἀψυχολόγητοι, ἀφιλοσόφητοι δὲν μπόρεσαν νὰ συλλάβουν τὸ προφητικὸ πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τὸ νόημα τοῦ κηρυγμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινη κακία ποὺ ἀχρήστευσε τὰ μέσα τῆς ψυχῆς νὰ γνωρίσῃ καὶ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸν Θεὸν τῆς, δὲν ἔχει δύναμι καὶ ἐξουσία ἐπὶ τῆς Ζωῆς ποὺ εἶναι ὁ Χριστός. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συντριβὴ τῆς ὑπῆρξε συνέπεια τῆς φθαρτότητός τῆς. Καὶ ὁ Κύριος ἀνέστη ὅπως προεφήτευσε. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὀλίγον μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ Πεντηκοστὴν ἀναφέρει στὸν πρῶτο δυνατὸ λόγο του πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τὰ ἐξῆς: «Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ Πατριάρχου Δαυίδ... Προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκω ὤμοσεν ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ ὄσφυός αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προἰδὼν ἐλάλησε περὶ ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾄδου οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὐ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες...» (Πράξ. β, 29-33).

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῶν θαυμάτων, τὴν ἐπιβεβαίωσι τῆς ἀληθείας περὶ τῆς θεότητός του, τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐζωοποίησε τοὺς νεκρωθέντας τῆς ἀμαρτίας, κατήγγησε τὸ κράτος τοῦ θανάτου, κατέλυσε τὸν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς φραγμὸ καὶ ἐλευθέρως ὁ ἄνθρωπος ἐπικοινωνεῖ μετὰ τὸν Θεὸν του. Ἄνευ τῆς Ἀναστάσεως δὲν θὰ εἶχε κανένα νόημα ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς ἀμαρτίας (Α' Κορ. ιε', 1-58), ὁ δὲ Χριστιανισμὸς θὰ ἐξωμοιοῦτο μετὰ μία θρησκευούσα ἠθικοφιλοσοφία τῆς «κενῆς ἀπάτης». Ἡ μελέτη τῶν κειμένων θὰ μᾶς πείσῃ ἀπολύτως περὶ τοῦ μεγάλου γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως, θὰ μᾶς κάμῃ θρησκευτικωτέρους, ἀγνωτέρους, γιατί θὰ μᾶς γεμίσῃ τὴν καρδιὰ μετὰ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὅτι, ὄχι μόνον ἀνέστη ὁ Κύριος «καὶ ἑθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ», ἀλλὰ καὶ «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο» (Α' Κορ. ιε', 20).

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ

6. Τὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Δευτέρας.

Τὸ πρῶτὸ τῆς Δευτέρας ἀπ' τῆ Βηθανία ξεκίνησε ὁ Κύριος με τοὺς μαθητάς Του γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Κατὰ τὴν πορεία ἐπέενασε. Καὶ ἤλθε σὲ κάποιαν συκῆν, πού βρισκόταν κοντὰ στὸ δρόμο, πρὸς ἀναζήτησι τῶν καρπῶν της. Ἄλλ' ἐπειδὴ, παρὰ τὸ πλουσιώτατο φύλλωμά της, δὲν εἶχε οὔτε ἓνα σῦκο τὴν καταράσθηκε («καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ»). Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶχε συμβολικὴ ἔννοια. Πίστις χωρὶς ἀληθινὴ ζωὴ καὶ καρποφορία εἶναι ἀξιοκατάκριτη. Ἡ Ἰουδαϊκὴ Συναγωγὴ με τὴν αὐστηρὴ τυπολατρεία της θὰ ἐπέσυρε πολὺ γρήγορα τὴν ἀγανάκτησι τοῦ Θεοῦ. Ἡ κατάρα θὰ ἀκολουθοῦσε τὸ ἰσραηλιτικὸ γένος!

Σὲ λίγο κατέλαβε τὴν προσήκουσα θέσι Του στὸ Ναό. Ἄρχισε τὴ διδασκαλίαν Του, ὅποτε παρουσιάσθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ Τοῦ εἰποῦν σὲ ἐπιτακτικὸ τόνο: «ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ τοῦτα ποιεῖς; καὶ ποιὸς σοῦ ἔδωκε αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν;» Ἐκεῖνος δὲν τοὺς ἀπαντᾷ. Τοὺς ἐρωτᾷ αὐτοὶ πρῶτοι νὰ Τοῦ ἀπαντήσουν: Πέστε μου σεῖς πρῶτοι «τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν, ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων;» (Ματθ. κα', 25). Ἡ ἐρώτησις αὐτὴ τοὺς ἔφερε σὲ δύσκολη θέσι. «Ὅ,τι κι' ἂν ἔλεγαν τρομερὰ ζημιωμένοι θάβγαϊναν. Γι' αὐτὸ ἀπαντοῦν: Δὲν γνωρίζομε. Κ' ἐγὼ δὲν σᾶς λέγω με ποία ἐξουσία κάνω αὐτά. Καὶ συνέχισε τὸ κήρυγμά Του με τίς παραβολὰς τῶν δύο υἱῶν (Ματθ. κα', 28-31), τῶν κακῶν γεωργῶν (κα', 33-44) καὶ τῶν βασιλικῶν γάμων (κβ', 1-14), στὶς ὁποῖες παρουσίαζε τὴ δεινὴν θέσι στὴν ὁποία ἔφεραν τὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος ἐξ αἰτίας τῆς ἐπαισχύντου διαγωγῆς τῶν ἀρχόντων του, τὴν ἀδυσώπητη τιμωρία πού τοὺς ἀνέμενε ἀφοῦ ἡ ἐξουσία θὰ τοὺς ἀφαιρεῖτο, δὲν θὰ εἶχαν ποτὲ ἐλπίδα σωτηρίας καὶ σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο κεφάλαιο ἄλλο ἔθνος θὰ τοὺς ἔπαιρνε τὰ πρωτεῖα.

Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαῖοι κατάλαβαν τί τοὺς ἔλεγε καὶ τί τοὺς περιμένει. Ἄντὶ νὰ ἔλθουν ὅμως σὲ συναίσθησι ζησοῦσαν τὴν ἴδια στιγμὴ νὰ Τὸν συλλάβουν, ἀλλ' ἐφοβήθησαν πάλι τὸν λαό, πού Τὸν θεωροῦσε Προφῆτη.

Ἔτσι πέρασε ἡ ἡμέρα τῆς Δευτέρας. Καὶ τὸ βράδυ ὁ Κύριος ἔφυγε γιὰ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀλλὰ δὲν εἶναι βέβαιο ἂν σ' αὐτὸ πέρασε τὴν νύκτα ἢ πῆγε στὴ Βηθανία.

7. Τὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Τρίτης.

Καθὼς τὸ πρῶτὸ τῆς Τρίτης περνοῦσαν ἀπ' τὸ γνωστὸ μας δρόμο εἶδαν οἱ μαθηταὶ τὴν συκιά πού εἶχε ξεραθῆ σύρριζα. Ὁ Πέτρος ἔκαμε ὑπόμνησι τοῦ θαύματος. Καὶ ὁ Διδάσκαλος συνέστησε σ' ὅλους τοὺς μαθητὰς νάχουν «πίστιν Θεοῦ» (Μάρκ. ια', 20-21).

Ὅταν ἦλθε μετὰ στὸ Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἀντιμετώπισε ἀμέσως τοὺς ἀσπόνδους ἐχθρούς Του. Ἦδη σὲ νυκτερινὴ συνεδρίασι εἶχαν ἀποφασίσει νὰ χρησιμοποιοῦσιν σήμερα διάφορες σοφιστεῖες γιὰ νὰ Τὸν παγιδεύσουν στὰ λόγια. Καὶ πρῶτα ἐπλησίασαν οἱ Ἑρωδιανοὶ μετὰ τὴν πρόθεσι νὰ Τὸν προκαλέσουν γιὰ νὰ πῆ κάτι ἐναντίον τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν ὥστε ἀμέσως νὰ Τὸν καταγγείλουν στὸ Ρωμαῖο ἡγεμόνα γιὰ ἐπαναστάτη. Τοῦ ἔθεσαν λοιπὸν ὑπόβλα τὸ ἐρώτημα, πού ἦταν κι' ἓνα ὀλέθριο δίλημμα: Εἶναι σωστὸ νάναι οἱ Ἰουδαῖοι ὑποτελεῖς καὶ νὰ πληρώνουν φόρο στοὺς Ρωμαίους; — Τὸν ἐρώτησαν. Κ' Ἐκεῖνος τοὺς εἶπε νὰ Τοῦ δείξουν τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου καὶ τοὺς ρώτησε: τίνας εἶναι ἡ εἰκόνα καὶ ἡ ἐπιγραφή πού φέρει; Τοῦ Καίσαρος, Τοῦ εἶπαν. Λοιπὸν, «ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Μόλις τὸ ἄκουσαν αὐτὸ ἔφυγαν καταντροπιασμένοι γιὰ τὴν ἀποτυχία τους.

Σὲ λίγο ἦλθαν οἱ Σαδδουκαῖοι. Αὐτοὶ δὲν πίστευαν στὴν ἀνάστασι. Κ' ἐπάνω σ' αὐτὸ μετὰ χυδαιότητα ἐζήτησαν ἐξηγήσεις. Ἀλλὰ τοὺς συνέτριψε κυριολεκτικὰ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ὀρθὴ παρατήρησι πὼς οἰκτρὰ πλανῶνται καὶ δὲν γνωρίζουν τίς Ἅγιες Γραφές.

Στὸ τέλος ἦλθαν οἱ Φαρισαῖοι, πού ἐφιμώθησαν μετὰ τὴν σειρά τους, γιὰτὶ ἀνέπτυξε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Κι' ὅταν κι' αὐτοὶ σώπασαν, ὁ Χριστὸς ἐξεσφενδόνισε ἐναντίον τους τοὺς κεραυνούς τῆς θείας ὀργῆς μετὰ τὰ περίφημα «οὐ αὐαὶ» (=ἀλλοίμονο) γιὰ τὴν ὄλη τους τακτική, πού τοὺς ἀπεγύμνωσαν καὶ τοὺς παρουσίασαν ἐνόχους μπροστὰ στὸ λαό, ἐνῶ διαβεβαίωσε τὴν ἀνεκδιήγητην καταστροφὴν καὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ: Ἀλήθεια σᾶς λέγω, ὅτι θὰ πέσουν ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν γενεὰν αὐτὴν. Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, σὺ πού φονεύεις τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολεῖς τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν! Πόσες φορὲς ἠθέλησα νὰ συμμαζεύσω τὰ παιδιὰ σου, καθ' ὃν τρόπον περιμαζεύει ἡ ὄρνιθα τὰ πουλιὰ τῆς κάτω ἀπ' τὴς πτέρυγες τῆς καὶ δὲν ἠθελήσατε. (Ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος). Ἐρημὴ καὶ ἀπροσπάτευτη παραμένει ἀπ' τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ πόλις μετὰ τὸ Ναὸ τῆς ἀπ' τὸν Θεόν. Καὶ σᾶς διαβεβαιῶν ὡς δὲν θὰ μετὰ ξανα-

δῆτε πιά, μέχρις ὅτου μετανοήσετε καὶ πιστεύσετε καὶ συγκαταριθμηθῆτε ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μου, ὅποτε θὰ ψάλλετε καὶ σεῖς «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» (Ματθ. κγ', 1-39).

Φεύγοντας ἀπ' τὸ Ναὸ ἐπέρασε κ' ἐσταμάτησε λίγο στὴν αὐλὴ τῶν γυναικῶν «καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου», ὅπου ἔρριχναν οἱ προσκυνηταὶ τὶς ἐκούσιες εἰσφορὲς γιὰ τὸ Ναὸ καὶ ἐπήνεσε τὴ χήρα, ποὺ ἔρριψε δυὸ μόνο λεπτά, ἀλλὰ «πλεῖον πάντων ἔβαλε» ἀφοῦ μὲ ἰλαρότητα καρδίας καὶ «ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε» (Λουκ. κ', 4).

Κατὰ τὴν πορεία Του στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν προεφῆτευσε πρὸ ἀποκαλυπτικά τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ, τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ μὲ τὴν παράκλησιν τῶν μαθητῶν Του, οἱ ὅποιοι παρεξήγησαν πάλι κ' ἐνόμισαν πὼς πλησιάζει ἡ ἐγκόσμια βασιλεία τοῦ Μεσσία, ὠμίλησε γιὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία καὶ ἀνέπτυξε τὶς παραβολὰς τῶν δέκα Παρθένων (Ματθ. κε', 1-13), τῶν ταλάντων (Ματθ. κε', 14-30) καὶ τῆς μελλούσης Κρίσεως (κεφ. κε', 31-46).

Ἐνῶ κατέβαινε ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὴ Βηθανία γιὰ νὰ διανυκτερεύσῃ ἐκεῖ εἶπε στοὺς μαθητὰς καὶ τοῦτο: «Οἴδατε, ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι» (Ματθ. κς', 2).

8. Τὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Τετάρτης.

Δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, δηλ. τὴν Τετάρτη (κεφ. κς', 15-16) λέγει ὁ Ματθαῖος πὼς ἔγινε τὸ συμπόσιο στὴ Βηθανία τῆς Ἰουδαίας καὶ προσθέτει στὸ σπίτι Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. Τὸ ἴδιο γράφει καὶ ὁ Μᾶρκος (ιδ', 3-11). Νὰ ᾔταν ἄρα γε ἐκεῖνο ποὺ περιγράφει ὁ Ἰωάννης πὼς ἔγινε τὸ προηγούμενο Σάββατο «πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα» στὸ σπίτι τοῦ Λαζάρου, ὅποτε ἔγινε ἡ μυροάλειψι ἀπ' τὴν ἀδελφὴ του Μαρία; Ἡ παράδοσις ὅμως τῆς Ἐκκλησίας δέχεται πὼς ἡ γυναῖκα ἦταν «ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις περιπεσοῦσα», πρᾶγμα ποὺ δὲν συμβαίνει μὲ τὸ πρόσωπο τῆς ἐκλεκτῆς Μαρίας. Γι' αὐτὸ θεωρεῖται πιθανώτερο πὼς ἔγινε δεύτερο ἐπίσημο γεῦμα στὸ σπίτι κάποιου Φαρισαίου καὶ δεύτερη μυροάλειψις ἀπ' τὴ μετανοημένη πόρνη γυναῖκα. Ὁ Λουκᾶς γράφει τὸ περιστατικὸ αὐτὸ μὲ λεπτομέρεια, μολονότι δὲν καθορίζει ἀν ἔγινε πραγματικὰ τὴ Μ. Τετάρτη ἢ πρωτότερα. Πάντως σ' αὐτὸ στηρίζεται ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ προβάλλει σὰν γεγονὸς τῆς Μ. Τετάρτης.

Ἐφ' ὅσον ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα ὁ Ἰούδας γιὰ δευτέρη φορά κα-

ταχολώθηκε. Ἐλαβε τότε ἀμετάκλητη τὴν ἀπόφασιν γιὰ τὴν προδοσίαν. Ἴσως νὰ τὸ εἶχε σκεφθῆ αὐτὸ γιὰ πρώτη φορά, ὅταν οἱ ἄρχοντες εἶχαν προκηρύξει τὸν Ἰησοῦν γιὰ νὰ τοὺς ἀποκαλυφθῆ πού εὐρίσκεται γιὰ νὰ Τὸν συλλάβουν (Ἰω. ια', 57). Τώρα πάντως ὁ φιλάργυρος μαθητὴς μὲ δολιότητα, κρυφὰ ἀπ' τοὺς συμμαθητάς του, τρέχει στοὺς ἀρχιερεῖς, πού ἔτυχε αὐτὴ τὴν ὥραν νὰ ἔχουν ἀνεπίσημη συνδιάσκεψιν στὸ μέγαρον τοῦ Καϊάφα, μαζί μὲ τοὺς γραμματεῖς, φαρισαίους, σαδδουκαίους καὶ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, μὲ μοναδικὸ θέμα πῶς θὰ εὔρουν τρόπο νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀπόφασιν πού εἶχαν λάβει πρὶν ἀπὸ μέρες. Δηλαδή τὴ θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ. Ὅλοι τοὺς αὐτὴ τὴν ὥραν, μπροστὰ στὸν κοινὸ πόθο, τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Κυρίου συμμαχοῦν καὶ λησμονοῦν τὶς τεράστιες διαφορὰς πού τοὺς χωρίζουν καὶ οἱ ὁποῖες συντελοῦσαν στὸ νὰ ἀλληλομισοῦνται φοβερὰ. Συναπεφάσισαν λοιπὸν νὰ Τὸν συλλάβουν μὲ δόλο καὶ νὰ Τὸν σκοτώσουν! Ἄλλὰ πῶς; Ὁ φόβος τοὺς ἔκαμε ν' ἀναβάλουν γιὰ λίγο. Ὅχι στὴν ἐρορτή, γιὰ νὰ μὴ προκληθῆ ταραχὴ ἀνάμεσα στὸ λαό. Μετὰ τὸ Πάσχα ὅπωςδὴποτε.

Ὁ Ἰούδας φαίνεται πῶς παρουσιάσθηκε σ' αὐτοὺς αὐτὴ τὴ στιγμὴ πού βρισκόταν σὲ φοβερὸ ἀδιέξοδο. Ἄν δεχθοῦμε πῶς ἀπ' τὸ Σάββατο εἶχε πρωτοἔλθει σὲ συμφωνίαν μαζί τους γιὰ τὴν παράδοσιν, τώρα ἤλθε γιὰ μιὰ καλλίτερην συνεννόησιν. Ἐτσι τοῦλάχιστον φαίνεται ἀπ' τὴ διήγησιν τοῦ Λουκᾶ. Γιατὶ συνδιαλέχθηκε μὲ τοὺς ἄρχοντας. Κατέστρωσαν σχέδια. Ὑποσχέθηκε καθαρὰ πῶς θὰ τοὺς βοηθήσῃ στὸν ἀνιερὸ σκοπὸν τους. Ἄλλ' ἀκόμη συνεζήτησε καὶ μὲ τὸν ἀρχιφύλακα καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς λευτικῆς φρουρᾶς τοῦ Ναοῦ γιὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θὰ τοὺς Τὸν παρέδιδε. Ἀπ' αὐτὴ λοιπὸν τὴ στιγμὴ, κυρίως, ζητοῦσε ὁ κατὰπτυστος Ἰούδας κατάλληλη εὐκαιρία γιὰ νὰ προδώσῃ τὸ θεῖον Διδάσκαλό Του! (βλ. Λουκ. κβ', 3-6).

Ὁ Ἰησοῦς τὴν ἡμέραν τῆς Τετάρτης δὲν ἤλθε καθόλου εἰς τὸν Ναόν. Βρισκόταν σὲ αὐστηρὴν ἀπομόνωσιν. Καὶ ἄλλοτε προσευχόταν. Ἄλλοτε συμβούλευε τοὺς μαθητάς Του. Ἐτσι πέρασε ἡμέρα ἡ ἡμέρα. Καὶ τὸ βράδυ ὁ Κύριος ἀποκοιμήθηκε γιὰ τελευταία φορά στὴ γῆ μας αὐτῇ.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΥΪΤΙΚΟΥ

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Πολλὲς φορές νικᾷ κανεὶς εὐκολώτερα μὲ τὴν συγκατάβαση πού κάνει παρὰ μὲ τὴν ἀντιλογία.

Ὅταν καταλαβαίνει κανεὶς, πὼς μὲ τὸ ν' ἀντιμαχᾷ καὶ νὰ φέρεται ἀπότομα δὲν μπορεῖ νὰ κερδίσῃ τὸ σκοπὸ του, συμφέρει νὰ παραμερίζῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τίς ἰδέες του καὶ τίς ἐπιδιώξεις του καὶ νὰ φανερώνη κάποια συγκατάβαση καὶ κάποιαν ὑποχώρησιν σ' αὐτὸν πού τοῦ ἐναντιώνεται· γιατί ἔτσι, μὲ τὴν παραχώρησιν αὐτὴν πού τοῦ κάνει, μπορεῖ νὰ κερδίσῃ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὸ σκοπὸ του, καὶ καμμιά φορά μάλιστα νὰ κερδίσῃ ὁλόκληρο τὸ ζήτημά του.

Τὴν φρόνιμη αὐτὴ τακτικὴ ἀκολούθησεν ὁ Ρουβήμ, καὶ κατώρθωσε ἔτσι νὰ διαφυλάξῃ τὸν ἀδελφὸ του τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ τὰ μαιφύνα χέρια τῶν ἀδελφῶν του. Οἱ ἀδελφοὶ του, μὲ μιὰ γνώμην ὅλοι τους, ἀποφασίσανε τὸν θάνατό του· «Δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν» (Γεν. λζ', 20).

Ὁ Ρουβήμ δὲν ἤθελε τὴν ἀνόσιαν αὐτὴν ἀδελφοκτονία. Τί νὰ κάμῃ ὅμως; Νὰ τοὺς ἀντισταθῇ φανερά, ἓνας αὐτὸς πρὸς δέκα; Νὰ δοκιμάσῃ μὲ παρακάλια καὶ μὲ ἰκεσίες, νὰ μαλάξῃ τὴν σκληρόκαρδη καὶ μισᾶδελφῃ καρδιά τους; Ν' ἀγωνισθῇ νὰ τοὺς πείσῃ μὲ λόγια τὸ βάρος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ παράνομου καὶ παράλογου τολμήματός τους; Νὰ τοὺς ἀντιλογήσῃ ζωηρά, πὼς ἦτανε ἄτιμο κι' αἰσχρὸ νὰ ξεκάμουνε ἔτσι τὸν μικρότερο

τους ἀδελφό, κι' ὅτι πρέπει νά τόν στείλουνε ἄβλαβο κι' ἀπείραχτο ὅπως διόλου στὸν πατέρα τους πίσω;

"Ὅχι! Γιατί κι' ἓνα τέτοιο τρόπο ἂν μεταχειρίζοτανε, ἢ κι' ὅ,τιδήποτε, ἄλλο τέτοιο νάκανε, στοχάσθηκε πὼς δὲν θὰ μποροῦνε νά κατορθώσῃ τίποτα, παρὰ θὰ τοὺς ἐξώργιζε καὶ θὰ τοὺς παρώξυνε ἀκόμη περισσότερο τῆ λύσσα τους. Καὶ εἶναι βέβαιο χωρὶς καμμία ἀμφιβολία, πὼς ὁ Ἰωσήφ θάβρισκε τὸν θάνατο, ἂν ἀναλάβαινε ὁ Ρουβὴμ μιὰ τέτοια πρωτοβουλία.

Ἐμεθοδεύθηκε λοιπὸν γιὰ τὴν περίστασιν ἄλλο τρόπο, καὶ καμωνόμενος τάχα πὼς συντρέχει κι' αὐτὸς καὶ πὼς εἶναι δῆθεν σύμφωνος κι' αὐτὸς μαζί τους, ἐπρότεινε συμβουλευτικὰ τῆ γνώμη του, ν' ἀλλάζουνε, τὸ εἶδος τοῦ θανάτου του· ἄς τὸν θανατώσωμε, τοὺς εἶπε, ὄχι μὲ τὰ χέρια μας· «Οὐ πατάξομεν αὐτόν... Μὴ ἐκχέητε αἷμα... Χεῖρα μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ». "Ἄς τὸν ξεκάνωμε. Μὴν χύσετε ὅμως αἷμα. Μὴν βάλετε χέρι ἐπάνω του (Γεν. λζ', 21,22).

"Ὅχι ἐσεῖς, ἀδελφια μου. Δὲν πρέπει νά φθάσετε ὡς τὸ κατάντημα αὐτό, ὥστε νά τὸν σκοτώσετε σεῖς οἱ ἴδιοι καὶ μὲ τὰ χέρια σας· «Μὴ ἐκχέητε αἷμα».

Νά, ἐκεῖ πέρα εἶναι λάκκοι κι' ἓνα βάραθρο μεγάλο. "Ἄς τὸν ρίξωμε σ' ἓναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς βαθεῖς λάκκους ποὺ βρίσκονται μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀπέραντην ἔρημο, κι' ἐκεῖ ἄς πεθάνῃ.

Ἡ συμβουλή αὐτὴ τοῦ Ρουβὴμ ἔσωσε τὸν Ἰωσήφ. Γιατὶ τὸν κατέβασαν μέσα σ' ἓνα λάκκο. Καὶ σὲ λίγο πάλι, μὲ τὴν συμβουλήν ἑνὸς ἄλλου ἀδελφοῦ του, τοῦ Ἰούδα, τὸν ἀνάσυραν καὶ τὸν πούλησανε στοὺς Ἰσμαηλίτες ἐμπόρους. Καὶ οἱ Ἰσμαηλίτες κατόπιν τὸν μεταπούλησανε στὸν Πετεφρῆ τὸν ἀρχιμάγειρο τοῦ βασιλεῖα τῆς Αἰγύπτου. Κι' ἀπὸ ἐκεῖ πάλιν ὁ Ἰωσήφ, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ περιστατικά κι' ἔπειτα ἀπὸ πολλές περιπέτειες ποὺ μ' αὐτὲς ἐγύμνασε τὴν ὑπομονή του κι' ἐφάνέρωσε, μὲ τρόπο λαμπρό, τὴν εὐγένεια τῆς

ψυχῆς του καὶ τὴν ἔξοχην ἀρετὴν καὶ ἀξιοπρέπειά του, καταστάθηκε στὸ τέλος δεύτερος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου. Καὶ εἶδε νὰ σκύβουνε πραγματικὰ μπροστά του καὶ νὰ τὸν προσκυνοῦνε τ' ἀδέλφια του ποὺ ἀλλοιώτικα θάχανε γίνεи οἱ φονηράδες του, ἂν ὁ Ρουβὴμ δὲν ἤξερε καὶ δὲν εἶχε τὴν γνώμη νὰ ἐξοικονομήσῃ τὴν σωτηρία του, μὲ τὸν τρόπο ποὺ εἶπαμε.

«Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον».

Ὁ υἱὸς τοῦ Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑβραίας γυναίκας, γιὰ τὸν ὁποῖον μᾶς ἀναφέρει τὸ Λευϊτικόν, «τὸ ὄνομα κατηράσατο», ἀντὶ νὰ μᾶς λέῃ, ὅτι βλαστήμησε τὸν Θεό, εἶναι εὐκόλο νὰ συμπεράνῃ ὁ καθένας, πὼς ἦτανε ἓνα περίτριμμα κι' ἓνα κάθαγμα, ποὺ ξεστόμισε φοβερὴ βλαστήμια ἐναντίον τοῦ φοβεροῦ ὀνόματος.

Ὁ Προκόπιος μάλιστα λέγει — καὶ συμφωνοῦν σ' αὐτὸ κι' ἄλλοι πολλοί, πὼς ὁ βλάστημος αὐτός, ἐπρόφερε κι' ὠνομάτισε τ' ἄφραστον ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποὺ δὲν ἦτανε σὲ κανένα συγχωρημένο νὰ τὸ προφέρῃ. «Τινὲς δὲ ὀνομάσαι, τὸ σαφηνίσαι φασὶ τὸ τετραγράμματον παρ' Ἑβραίοις ὄνομα». Μερικοὶ δηλαδὴ ἐρμηνεύουν τὴν λέξιν ὀνομάσαι, στὸ ὅτι ἀνάφερε ξάστερα καὶ καθαρὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶναι γνωστό, πὼς καὶ μόνῃ ἢ ἄκαιρῃ προφορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἐκρίνετο πὼς ἄξιζε τὴν ἔσχατη τιμωρία.

Ἄλλὰ ἡ ἀγία Γραφή, ποὺ μᾶς ἀνιστορεῖ τὴν ἀσέβεια ταῦ βλάστημου καὶ χυδαίόγλωσσου αὐτοῦ ἀνθρώπου, ἐνόμισε πρεπούμενο καὶ σωστὸ νὰ μὴν ἀναφέρῃ τὰ βλάστημα λόγια του, οὔτε καὶ τὸ τρισάγιον ὄνομα ποὺ ἐβλαστήμησε. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν μᾶς ἐφάνερωσε τίποτα ἀπὸ τὰ ὅσα ξέρασε τὸ βδελυρὸ του στόμα καὶ περιωρίσθηκε νὰ μᾶς εἰπῆ μονάχα «κατηράσατο», καταράστηκε δηλαδὴ τὸνομα, χωρὶς νὰ μᾶς κοινολογήσῃ καὶ νὰναφέρῃ τ' ἄρρητον ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἴδιαν εὐλάβεια καὶ τὴν ἴδια προσοχὴ φανερώνει ἡ Θεία Γραφή κι' ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸ τῆς ποι-
νῆς, ποὺ ἀποφάσισεν ὁ Θεὸς γι' αὐτοὺς ποὺ βλαστη-
μοῦνε τὸ φοβερό του ὄνομα. Λέει δηλαδὴ «ὅστις ὀνο-
μάσει»: δὲν λέει, ὅποιος βλαστημήσει ἢ ὅποιος κατα-
ρασθῆ, ἀλλὰ ὅποιος ξεστομίσει τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ.
«Ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτω θανατούσθω·
λίθοις λιθοβολεῖτω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσραήλ...,
ἐάν τε προσήλυτος, ἐάν τε αὐτόχθων, ἐν τῷ ὀνομάσαι
αὐτὸν τὸ ὄνομα Κυρίου τελευτάτω» (Λευιτ. κδ', 16).
"Ὁποιος ξεστομίζει τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ θανα-
τώνεται· καὶ νὰ τὸν λιθοβολῆ με πέτρες ὅλη ἡ συνα-
γωγὴ τῶν Ἑβραίων. Καὶ εἴτε ξένος εἶναι καὶ προσή-
λυτος εἴτε καὶ αὐτόχθονας πρέπει νὰ θανατώνεται,
ὅταν ἀναφέρῃ τ' ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Τὸ ὑπερευλογημένο καὶ ὑπερῶμνητον ὀνομά του,
δὲν εἶναι μονάχα ἀκρότατη κι' ἔσχατη ἀσέβεια, ἀν τὸ
βλαστημήσῃ κανεῖς, ἀλλὰ ἡ πραγματικὴ εὐσέβεια δὲν
τὸ ἐπιτρέπει οὔτε καὶ νὰ τὸ ξεστομίσῃ ἀπλῶς ἕνας
πιστὸς ἄνθρωπος, ὅταν θέλῃ νὰ παραστήσῃ, πῶς κά-
ποιος τὸ βλαστήμησε. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἱερὴ γλῶσσα μετα-
χειρίσθηκε τῇ λέξει «εὐλογία» ἀντὶ νὰ εἰπῆ «βλα-
σφημία», ὅταν ἀναφέρῃ πῶς ὁ Δεῖνα «εὐλόγησε» τὸν
Θεόν, ἀντὶ νὰ εἰπῆ πῶς τὸν ἐβλαστήμησε.

Αὐτὸ τὸ φοβερό καὶ φρικτὸ ὄνομα, ὄχι μονάχα εἶ-
ναι ἀσέβεια κι' ἁμαρτία ποὺ ἀξίζει χίλιους θανάτους,
ἀν τὸ βλαστημήσῃ κανεῖς, ἀλλὰ εἶναι καὶ φόβος καὶ
τρόμος καὶ τὸ νὰ τ' ἀκούσῃ ἀπλῶς κάποιος, πῶς
ἕνας ἄλλος τὸ βλαστήμησε. Κι' ἕνας ἄνθρωπος πρα-
γματικὰ θεοφοβούμενος, ὄχι μονάχα ἀποφεύγει νὰ κιν-
νήσῃ βλάστημὴ γλῶσσα κατὰ τοῦ Θεοῦ, παρὰ καὶ
ἀν τοῦ συμβῆ νὰ πέσουνε στ' αὐτιά του βλάστημα
λόγια, ποὺ κάποιος ἄλλος τὰ ξεστομίζει με λυσσα-
σμένη γλῶσσα ἐναντίον του, φράζει παρευθὺς τ' αὐτιά

του καὶ μὲ τὰ δύο του χέρια, καὶ φεύγει μακριά, πολὺ μακριά.

Ὅπως οἱ βλάστημοι ἀπὸ τῆ Συναγωγῆ λιθοβολοῦνται καὶ οἱ Αἰρετικοὶ μὲ τὸν ἀναθεματισμὸ τὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν ἦ μὲ λόγια, ἦ μὲ ἔργα καὶ μὲ πράξεις καταβλαστημᾶ ἓνας ἀσεβῆς ἄνθρωπος τὸν Θεό, κανένας φιλόθεος καὶ κανένας πραγματικᾶ θεοφοβούμενος δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀκούη καὶ νὰ τὸν παρακολουθῆ ἀδιαφόρητος.

Ὅλοι κινοῦνται μὲ ζῆλο, ὅλοι παροξύνονται σὲ θυμό, κι' ὅλοι γίνονται ἐκδικητὲς τοῦ Θεοῦ Μεγαλείου καὶ φαίνονται πρόθυμοι νὰ καταδιώξουν τὴν ἀθεΐα καὶ τὴν ἀσέβεια.

Ἐναντίον τοῦ βλάσφημου ἐκείνου υἱοῦ τοῦ Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑβραίας, ὅλοι ὅσοι τὸν ἀκούσανε νὰ βλαστημᾶ μὲ τέτοιαν ἀναισχυντία κι' ἀσέβεια τὸν τρισάγιον Θεό, τὸν ἔσυραν ὅλοι μαζί ἔξω ἀπὸ τὴν παρεμβολή γιὰ νὰ τὸν λιθοβολήσουν, κι' ὅλοι ἔβαλαν τὰ χέρια τους ἐπάνω στὸ κεφάλι του γιὰ νὰ τὸν καταραστοῦνε. Καὶ δὲν τὸν ἐλιθοβόλησανε αὐτοὶ μονάχα πού τὸν ἀκούσανε παρὰ κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνεξαιρέτως· κι' αὐτοὶ δηλαδή πού τὸν ἀκούσανε μὲ τὰ ἴδια τ' αὐτιά τους, κι' ὅσοι τ' ἀκούσανε ἀπὸ ἄλλους.

Καὶ τὴν πάνδημην καὶ κοινὴν αὐτὴν ἀπὸ ὅλους ἐκδίκηση τὴν ἐπρόσταξεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Θεός· «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἔξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς Παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν πᾶσα ἡ Συναγωγή». Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος στὸ Μωϋσῆ· βγάλε αὐτὸν πού βλαστήμησε ἔξω ἀπὸ τὴν Συναγωγή· κι' ὅλοι

ὅσοι τὸν ἀκούσανε νὰ βάλουνε τὰ χέρια τους ἐπάνω στὸ κεφάλι του, κι' ἄς τὸν λιθοβολήσῃ ὅλη ἡ Συναγωγή (Λευιτ. κδ', 13-14).

Αὐτοὶ δηλ. πού τὸν ἀκούσανε οἱ ἴδιοι τὸ βεβαιώνουνε· κι' ὅλοι μαζί ὕστερα τὸν καταδικάζουνε καὶ τὸν λιθοβολοῦνε.

Τὸ ἴδιο γίνεται, ἂν τύχῃ, καὶ μὲ τοὺς Αἵρεσιάρχες, κι' ἐναντίον ὁποιουδήποτε πού ἀντιστρατεύεται κι' ἀντιγινωμᾶ πεισματικά ἐναντίον στὰ Δόγματα τῆς ἀγίας μας Πίστεως κι' ἐπιμένει, μὲ κακοφροσύνην ἀένδοτη στὴν πλάνη του. Οἱ μὲν ἅγιοι Πατέρες συναθροζόμενοι Συνοδικὰ καὶ κανονικά, ἐλέγχουνε τὴν αἵρεσὴ του καὶ τὴν βεβαιώνουνε καὶ τὸν ἀναθεματίζουνε. Ὁλόκληρη δὲ ἡ Ἐκκλησία, κι' ὅλοι ὅσοι εἶναι πιστοὶ κι' Ὁρθόδοξοι λιθοβολοῦνε τὸν ἀμετανόητον αὐτὸν ἄπιστο, ὄχι μὲ πέτρες γήινες καὶ σκληρές· (γιατὶ ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία δὲν μεταχειρίζεται τέτοιες κοσμικὲς ποινὲς καὶ τιμωρίες ἐναντίον τῶν ἄπιστων)· ἀλλὰ μὲ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ κοινοῦ ἀναθεματισμοῦ.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἐσυνέχισα τὴν ἔρευνάν μου καὶ εἰς τὸν (Ψαλμ. ν', (να) 5) ἐδιάβασα, «ἰδοὺ συνελήφθην ἐν ἀνομία καὶ ἐν ἁμαρτία μὲ ἐγέννησεν ἡ μήτηρ μου». «Ὅταν ὅμως ἐδιάβασα τὸ «πάντες ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. γ', 23), ἐπῆρα ὀλίγον θάρρος, διότι ἐνεθυμήθην τὸ γνωμικόν, ὅποιος πεθαίνει μὲ πολλοὺς θάνατο μὴ φοβᾶται. Ἔλεγα μὲ τὸ μυαλό μου, θά πεθάνω μίαν ἡμέραν καὶ τότε θά ἀναπαυθῶ ἀπὸ τὰ βάσανα. Ὅταν ὅμως διάβασα τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ὅ,τι «Οἱ μὴ πράξαντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θέλουσι ἀπέλθει εἰς τὴν αἰώνιαν κόλασιν, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον (Ματθ. κε' 46), ὅταν ἐσυνέχισα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν κατωτέρω ἐδαφίων: «Ἡ δὲν ἤξεύρετε ὅτι οἱ ἄδικοι δὲν θέλουσι κληρονομήσει τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῦται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυστοι, οὔτε λοιδωροὶ, οὔτε ἄρπαγες, δὲν θέλουσι κληρονομήσει τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. ζ' 9-10), «ἀλλὰ θά ἔχουν τὴν μερίδα αὐτῶν εἰς τὴν καιομένην λίμνην τοῦ πυρὸς μὲ πῦρ καὶ θεῖον...» (Ἀποκ. κα' 8), «καὶ θέλουσι βασανίζεσθαι ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (κα: 10). Τότε λέγω· «οὐαὶ εἰς ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον», καὶ ἀφῆκα τὸ βιβλίον καὶ ἄρχισα νὰ συλλογίζωμαι. Τί κακὸ μὲ βρῆκε!!! Πῶς θά ἀντικρύσω τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως; Καλύτερα νὰ μὴν τὸ ἐγνώριζα αὐτὸ τὸ βιβλίον, διότι θά περνοῦσα τοῦλάχιστον τὴν ἐπίγειον ζωὴν χωρὶς πολλὰς ἀνησυχίας καὶ φόβους, πῶς θά ἀντικρύσω τὴν ἡμέραν ταύτην!!!

Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην σὰν νὰ κατάλαβα ἕνα ἀόρατο χέρι νὰ ἀπλώνεται ἐπάνω μου καὶ νὰ μοῦ λέγη· «Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας» (Μτθ. ιδ' 31). Ἀμέσως συνῆλθον καὶ ἐσυνέχισα τὴν ἔρευνάν μου διὰ νὰ ἴδω, θά βρῶ πουθενὰ νὰ λέγη ὅτι σώζεται ὁ ἁμαρτωλός; Καὶ πράγματι εὗρηκα τὰ ἐδάφια (Ματθ. θ' 13), «Δὲν ἤλθον νὰ καλέσω δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν». Καὶ (Λουκ. ιθ' 10). «Ὁ Υἱὸς σοῦ ἀνθρώπου ἦλθεν νὰ ζητήσῃ καὶ σῶσῃ τὸ ἀπολωλός», δηλαδὴ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Τὴν στιγμὴν αὐ-

τὴν ἓνα μέρος τοῦ ἀβαστάκτου βάρους πού με πλάκωνε ἐκατάλαβα ὅτι ἔφυγε καὶ εἶπα, ὡς συνεχίσω τὴν ἔρευνάν μου νὰ ἴδω θὰ σωθῶ; ἢ θὰ καῶ εἰς τὴν καιομένην λίμνην! Εἰς τὸ Ματθ. ια', 28 μᾶς λέγει, «ἔλθετε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει». Καὶ στὸ Ἰωάν. γ', 16 «τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον». Ἔως ἐδῶ κατάλαβα ὅτι ὁ Θεὸς μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ ἀγαπᾷ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ δι' αὐτὸ ἐθυσίασε τὸν Υἱὸν του τὸν Μονογενῆ διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ κανεὶς, ἀλλὰ νὰ σωθῶσιν ὅλοι — μεγάλη ἢ χαρὰ μου πού συμπεριλαμβάνομαι καὶ ἐγὼ καὶ δὲν ἐξαιροῦμαι — νὰ σωθῶσι λέγω ὅλοι, ὅσοι βέβαια πιστεύουν ὅτι «ὁ Χριστὸς ἦλθε καὶ ἐβάστασε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου διὰ νὰ ζήσωμεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ἀποθανόντες κατὰ τὰς ἁμαρτίας, με τοῦ ὁποίου τὴν πληγὴν ἰατρύθημεν» (Α' Πέτρ. β', 24), ὅτι «τὸ αἷμα αὐτοῦ καθαρίζει ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰωάν. α', 7), καὶ ὅτι σωζόμεθα δωρεὰν καὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς πίστεως (Ἐφ. β', 8). Ἀφοῦ πλέον εἶδον ὅλα αὐτά, ἡ καρδιά μου ἐλάφρωσε περισσότερο.

Ἄρχισα ὅμως νὰ σκέπτομαι «πότε ὅμως πρέπει νὰ πιστεύσῃ κανεὶς». Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ λέγῃ ἡ Γραφή. Ἐρευνήσα καὶ εἰς τὸ (Β' Κορ. ζ', 2) εἶδα νὰ λέγῃ «ἰδοὺ τώρα καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ τώρα ἡμέρα σωτηρίας». Ὁ Κύριος με καλεῖ καὶ μοῦ λέγει. Μὴν ἀναβάλλῃς διὰ τὴν αὔριον, ἀλλὰ σήμερον, μάλιστα δὲ μοῦ λέγει «ἰδοὺ ἴσταμαι εἰς τὴν θύραν (τῆς ψυχῆς σου) καὶ κρούω, ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃς τὴν θύραν θέλω εἰσελθεῖ καὶ θέλω δειπνήσει μετὰ σοῦ καὶ ἐσὺ μετ' ἐμοῦ» (Ἀποκ. γ', 20). Ὅχι μόνον με καλεῖ νὰ πάω κοντά του, ἀλλὰ ἐθυσίασε καὶ τὴν ζωὴν του, διὰ νὰ με δικαιώσῃ. Ὅποια ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ! Ὡστε, «ἐνῶ ἐμεῖς εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ ἔτι, ὁ Χριστὸς ἀπέθανε ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. ε', 8). Ἄλλ' ὅχι μόνον ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰς τὸ Ἰωάν. α', 21, λέγει: «ὅσοι δὲ ἐδέχθησαν αὐτόν εἰς αὐτοὺς ἔδωκε ἐξουσίαν νὰ γίνωσι τέκνα Θεοῦ, εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ ὄνομα τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ». Ἀμέσως ἰκανοποιεῖται ἡ Θεία Δικαιοσύνη διὰ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὅλαι αἱ ἁμαρτίαι ἐξαλείφονται, ἢ

ἐχθρότης μεταξύ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ αἴρεται καὶ ἐπέρχεται ἡ μετ' αὐτοῦ διαλλαγή (Ρωμ. γ' 23-25), χωρὶς ὁ Θεὸς νὰ βδελύσσεται τὸν ἄνθρωπον, διότι εἶναι καθαρὸς, ὡς «πλύνας τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν τῷ ἱλαστηρίῳ Αἵματι τοῦ Χριστοῦ» (Ἀποκ. ζ', 14). Οὕτω ἀποκαθίσταται ἡ σχέσις μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀποκεκομμένος ἀπ' Αὐτοῦ.

Ἄφοῦ εἶδον ὅλα αὐτά, ἡ καρδιά μου ἄρχισε νὰ ἀγάλλεται καὶ ἀπὸ χαρὰ νὰ σκιρτᾷ καὶ ἄρχισε νὰ ταξιδεύῃ τὸ πνεῦμα μου εἰς τοὺς αἰθέρας, κατευθυνόμενον εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου ὁ Θεὸς εἰδικὰ φανερώνεται (Ματθ. ζ' 9,32), καὶ ὑψώσας τὴν φωνήν μου (Πράξ. δ' 24), εἶπον: Σὲ παρακαλῶ, Κύριε, νὰ εἰσακούσῃς τὴν προσευχήν μου, νὰ ἀντιληφθῆς τὴν κραυγὴν πού σοῦ προσφέρει ἡ πονεμένη μου ψυχή. Σὲ παρακαλῶ νὰ προσέξῃς τὴν φωνήν τῆς δεήσεώς μου, Σὺ πού εἶσαι ὁ Βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου (Ψαλμ. ε). Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἀνάξιος νὰ λάβω τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς δωρεάς σου τὰς ὁποίας διὰ τῆς προσευχῆς σοῦ ζητῶ, ἀλλὰ με κάνουν νὰ ἔχω θάρρος οἱ μετανόησαντες ἐκεῖνοι. Τελῶναι καὶ Πόρναι καὶ οἱ Λησταί, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ φοβεροῦ λύκου τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου, εἰσῆχθησαν μέσα εἰς τὸν περίβολον τοῦ πνευματικοῦ σου ποιμνίου, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Σου. Σὺ Κύριε εἶσαι πολυεύσπλαγχος καὶ κανένα δὲν παραβλέπεις, κανένα δὲν ἐκδιώκεις, κανένα δὲν ἀποστρέφεται, παρὰ μόνον ἐκεῖνον πού ἀνοήτως σὲ ἀποστρέφεται. Ἄν καὶ εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ καὶ σὲ παροργίζομεν, ἐν τούτοις Σὺ εἶσαι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων καὶ ὄχι μόνον δὲν τιμωρεῖς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀμέσως, ἀλλὰ μᾶς δίδεις τὰς δωρεάς σου, ἐὰν σοῦ τίς ζητήσωμεν. Ἐγὼ σὲ παρώργισα μετὸν ἁμαρτωλόν μου βίον. Ἐγὼ ἔπραξα τὸ πονηρὸ ἐνώπιόν σου (Ψαλμ. ν', (να), 4). Ἐπροκάλεσα τὸν θυμὸν τῆς δικαιοσύνης σου, ἔγινα ἄξιος τῆς δικαίας σου ὀργῆς, ἡμάρτησα καὶ Σὺ με ἠνέχθης. Παρέβην τὸν Νόμον Σου καὶ Σὺ ἀκόμα δεικνύεις μακροθυμίαν. Ἐὰν μετανόησω με εὐσπλαχνίζεσαι. Ὅταν ἐπιστρέψω πρὸς Σέ, με δέχεσαι. Ἐνῶ ἀναβάλλω τὴν μετάνοιαν με προσκαλεῖς ἐπανειλημμένως καὶ με φωνάζεις, ἔλα πρὸς Ἐμέ, ἐὰν βραδύνω νὰ ἐπιστρέψω με δέχεσαι. Καὶ ὅταν ἐπιστρέψω πλησίον σου με ἐναγκαλίζεσαι. Ὅταν λυποῦμαι με καταπραΰνεις, καὶ με

χαροποιεῖς. "Όταν κτυπῶ τὴν θύραν τοῦ ἐλέους Σου, ἀνοίγεις προθύμως. Πῶς Κύριε νὰ σὲ εὐχαριστήσω δὲν ἤξεύρω. Σὺ μοῦ ὑπέδειξες πῶς πρέπει νὰ βαδίζω τὸν δρόμον τῆς ζωῆς μου. Μοῦ προεῖπες ὅτι θὰ κληρονομήσω τὴν γενεὰν τοῦ πυρός, ἐὰν παραβῶ τὰς Ἐντολάς Σου. Μοῦ ὑπεσχέθης ἐπίσης τὴν εὐτυχίαν καὶ μακαριότητα τοῦ Παραδείσου, ἐὰν μείνω πιστὸς τηρητῆς τῶν ἐντολῶν Σου. Δόσε μου, Πάτερ τῆς εὐσπλαχνίας, τὴν δύναμιν νὰ ἀποφύγω εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ σωθῶ ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Σὺ, ὁ Θεὸς, ὁ ἐξετάζων καρδίας καὶ νεφροῦς (Ψαλμ. ζ', 9). Εἰς Σὲ ἤμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν Σου ἔπραξα (να', 4). Κύριε ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου διότι ἤμαρτον εἰς Σὲ (μα', 4). Πλῦνόν με ἀπὸ τὰς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με (να', 2). Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον (να', 9). Διότι τὰ ἀνομήματά μου ἐγὼ γνωρίζω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου εἶναι διὰ παντός (να', 3). Δίδαξόν με νὰ κάνω τὸ θέλημά Σου, διότι Σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς μου, τὸ Πνεῦμα Σου τὸ ἀγαθὸ ὡς με ὁδηγήσῃ ἐν Γῆ εὐθείᾳ (ρμγ', 10). Ὅδηγησόν με εἰς τὴν ὁδὸν τὴν αἰώνιον (ρλθ', 24). Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ (Λουκ. ιη', 13). Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου (κγ', 42). Ναὶ Κύριε, δός μου τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τὴν ὅποιαν αἰσθάνεται ὁ λαμβάνων παρὰ Σοῦ τὴν συγχώρησιν καὶ εὐρισκόμενος ἐν τῇ Σωτηρίᾳ, οὕτως ὥστε ἀφοῦ στηριχθῶ καλῶς εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς Σέ, ἀπολαύσω τὰ αἰώνια ἀγαθὰ τὰ ὅποια ὑπόσχεσαι εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὅλους τοὺς Σὲ ἀγαποῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς «νὰ ἀγάλλωμαι εἰς τὸν λόγον σου, ὡς ὁ εὐρίσκων λάφυρα πολλὰ» (Ψαλμ. ριθ', 162). Δίδαξόν με τί νὰ πράττω εἰς τὸ ἐξῆς διὰ νὰ εἶμαι εὐάρεστος εἰς σὲ καὶ μὴ με ἀφήσῃς νὰ ἁμαρτήσω ποτέ.

Τὸ Θαῦμα συνετελέσθη. Ὁ Κύριος ἤκουσε τὴν δέησίν μου. Ὁ Κύριος ἐδέχθη τὴν προσευχήν μου. Ἐνοιωσα τὸν ἑαυτόν μου ἐλεύθερον καὶ ὄχι δούλον τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εὐρίσκει θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ ὁ Σατανᾶς δὲν ἔχει θέσιν πλέον εἰς αὐτήν. Κάθε λύπη καὶ στενοχώρια ἐξηφανίσθη καὶ ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ γαλήνη βασιλεύει εἰς αὐτήν. Ἐτσι πλέον ὡς ἄλλος ἄσωτος

υἱὸς ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς μου (Λουκ. ιε', 20), καὶ ὡς ἀπολωλὸς πρόβατον εἰς τὴν στάνην τοῦ Ποιμένος μου (ιε', 4-5). Καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ὁποῖος πάντοτε δέχεται τοὺς ἐπιστρέφοντας εἰς αὐτόν, μὲ ἐδέχθη εἰς τὴν ὀλόθερμην τὴν στοργικὴν Του ἀγκαλιὰ καὶ μὲ καθοδηγεῖ καὶ μὲ φωτίζει εἰς τὴν μελέτην τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ (τῆς Ἀγίας Γραφῆς) ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ μου ἤντηλε τὴν παρηγορίαν, τὴν εἰρήνην, τὴν χαράν, τὴν ἀνακούφισιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν εὐτυχίαν, τὰ ὁποῖα μοῦ καθιστοῦν τὴν Ζωὴν μου ὄλο χαρά, καὶ ἔτσι ἐξηφανίσθησαν, ἡ ψυχικὴ ἀναστάτωσις, ἡ λύπη, ὁ πόθος, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ δυστυχία, τὰ ὁποῖα ἐβασίλευον εἰς αὐτήν. Ἄς εἶναι Δόξα εἰς τὸν Κύριον. Ἐγνώρισα τὸν ἑαυτόν μου ὅτι νεκρὸς ἤμην καὶ ἀνέζησα καὶ ἀπολωλὸς ἤμην καὶ εὗρέθην (Λουκ. ιε', 24). Ἀνεκάλυψα ὅτι καὶ πέραν τοῦ τάφου ὑπάρχει Ζωὴ αἰώνιος, καὶ ὡς πεθαμένος ἄνθρωπος ποῦ ἤμουν λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν — ἀνέζησα καὶ ἐκ τοῦ θανάτου μετέβην εἰς τὴν ζωὴν (Α' Ἰωάν. γ', 14). Ἐγνώρισα ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου τὰ πάντα θὰ ἀλλοιωθοῦν καὶ τὰ πλούτη καὶ οἱ ἐπίγειοι θησαυροὶ θὰ ἀπολεσθοῦν (Β' Πέτρ. γ', 10). Φροντίζω ὅσο δύναμαι, ἐπικαλούμενος πάντοτε τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, νὰ θησαυρίζω (Ματθ. ζ', 20), καὶ νὰ κάνω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μοῦ ὑπόσχεται ὅτι θὰ ζήσω αἰωνίως (Α' Ἰω. β', 15-17).

Χ.Ε. 1949-Σ.Π. 6)45 Ἰσόβια.

Ἀρχιμ. ΠΡΟΚΟΠ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς Χιλιετηρίδος

**Ἡ ἀναβίωσις μίας βυζαντινῆς ἐποχῆς
οποῦ ἐανάζησε τὸ φανάρι μετὰ τὰς παραδόσεις τοῦ
Ἡ Μεγαλοπρέπεια τῶν Πατριαρχικῶν Ἱεροουργιῶν**

Τὸ φούντωμα μιᾶς μισοσβυσμένης φλόγας

Ὅσοι ἐγνώρισαν τὸ Φανάρι καὶ εἶχαν ζήσει τὰ καλὰ χρόνια τῆς ἐκκλησιαστικῆς του ζωῆς ἐδοκίμασαν ρίγη συγκινήσεως κατὰ τὰς λειτουργίας ποῦ τυχὸν παρηκολούθησαν κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους τόσον εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας «Ἄξιόν ἐστι» τοῦ Πρωτάτου, ὅσον καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρεπεῖ ἑκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη εἰς τὴν μονὴν τῆς Μεγίστης Λαύρας. Εἰς τὰ μάτια καὶ τὴν σκέψιν ὄλων ἀνεβίωσε τὸ Φανάρι ὑπὸ τὴν μεγάλη ἐκκλησιαστικὴν αἴγλην. Κατὰ τὶς πατριαρχικὰς αὐτὰς ἱεροουργίας — λειτουργίας, χοροστασίας καὶ ἑσπερινούς — διατηρήθησαν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ τύποι τοῦ Φαναριοῦ καὶ ἡ συμπλήρωσις αὐτῶν μετὰ τὴν συμμετοχὴν καὶ ἁγιορειτῶν πιστῶν τηρητῶν τῶν κανόνων τοῦ ἱεροῦ μοναστακοῦ τόπου ἔδωκε μιὰ ἀνάγλυφον εἰκόνα τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ ἱεροπρεπείας. Οἱ ἱερεῖς μετὰ τὰ βαρύτερα ἄρμφιά τους καὶ οἱ διάκονοι τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ποῦ κρατοῦσαν ἀργυρὰ θυμιατήρια καὶ ἔφεραν ἐπάνω εἰς τὸν ἕνα ὄμον των πανομοιότυπα ἐν μικρογραφίᾳ ἀργυρὰ ἐκκλησάκια μετὰ πόρτες, τρούλλους καὶ καμπαναριά προδιέθεταν εὐλαβικὰ τοὺς προσκυνητὰς κατὰ τὴν τελετὴν αὐτῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας, ποῦ ἦταν κυρίως ὁ ἑορτασμὸς τῆς καθιερώσεως ἀπὸ χιλίων χρόνων τοῦ μοναχισμοῦ. Μοσχοβολοῦσε θυμίαμα φτιαγμένον ἀπὸ τριαντάφυλλον ἁγιορειτικῆς παραγωγῆς καὶ ἀναμμένες λαμπάδες σὲ ὑψηλὰ ἀργυρὰ κηροπήγια ἀνέμεναν στὰ πρόθυρα τῆς ἐκκλησίας τὴν ἄφιξιν καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Βασιλέως, τοῦ μόνου σήμερον ὀρθοδόξου Βασιλέως. Καλόγηροι στὸν πρόναον κρατοῦσαν τὸ πατριρχικὸ «διβάμπουλον» τὸ καθιε-

ρωμένο από τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Μιά τεράστια λαμπάδα τὸ διβάμπουλο μέσα σὲ ἀσημένιο κηροπήγιο μὲ δυὸ σκαλισμένους λεκανοειδεῖς γύρους ποὺ ἐκρατεῖτο μέχρι πρὸ ὀλίγων χρόνων μπροστὰ στὸν δεσποτικὸ θρόνο ἀπὸ τὸν ἄρχοντα Πριμικήριο. Ἀξιωματοῦχος τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ὁ Πριμικήριος φέρων μακρὺ ράσο καὶ μὲ θυσανοειδὲς κάλυμμα στὸ κεφάλι κρατοῦσε τὸ διβάμπουλο σὲ ὄλη τὴν διάρκειά τῆς πατριαρχικῆς χοροστασίας καὶ λειτουργίας καὶ εἰς τὸν πρόναον κατόπιν ὅταν ὁ Πατριάρχης ἀπεκδύετο τὸν μεγαλοπρεπεῖ κυανόχρου χρυσοκέντητο ἄρχιερατικὸ του μανδύα. Κατὰ τὴν σύντομον αὐτὴν διάρκειά τῆς ἀπεκδύσεως ὁ Πριμικήριος ἀπήγγελλε τὸν πολυχρονισμό τοῦ «αὐθέντου, δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡμῶν...» ἀπαράλλακτα ὅπως ἐτηρήθη ὁ τύπος καὶ κατὰ τὶς πατριαρχικὲς λειτουργίες καὶ χοροστασίες στὸ Ἅγιον Ὅρος. Λόγοι οἰκονομικοὶ κατήργησαν ἀπὸ ὀλίγων χρόνων τὸ ἀξίωμα τοῦ ἄρχοντος Πριμικηρίου καὶ ἀχρήστευσαν καὶ τὸ βυζαντινὸν διβάμπουλο. Ὅσοι ἔζησαν τὴν καλὴ ἐκκλησιαστικὴ προπολεμικὴ ἐποχὴ τοῦ Φαναρίου ἀναμνήσθηκαν μὲ συγκίνησι τὸ ἔθος αὐτὸ καθὼς θὰ ἔφεραν στὴν μνήμη τους καὶ τὴν γηραιὰ καὶ νεώτερη κατόπι μορφή τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου, διακόνου εἰς βαθμόν, ἀλλὰ μὲ ἀξίωμα τελετάρχου ἀξιοσημείωτο.

* * *

Κανεὶς ἀπὸ τοὺς συλλειτουργήσαντας μὲ τὸν Πατριάρχην εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἄρχιερεῖς τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου δὲν ἔφερε κατὰ τὴν λειτουργίαν μίτρα οὔτε καὶ κρατοῦσε τὴν ἀσημένια ἄρχιερατικὴ ράβδος — τὴν πατερίτσα. Ἐθιμο παλαιότατο καὶ αὐτὸ τῆς πατριαρχικῆς τάξεως καὶ τῶν κανόνων. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ἀπὸ τὸν Βασιλέα κατὰ τὶς πανηγυρικὲς λειτουργίες ποὺ παρέστη, ἂν ἀπετέλεσεν ἀναβίωσιν τῶν παλαιῶν βυζαντινῶν χρόνων κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ αὐτοκράτορες μετεῖχον ἀναγινώσκοντες τὸ «Πιστεύω» καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», ὑπενθύμιζε καὶ εἰς τοὺς ζήσαντας τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ τὸ βίωμα τῆς ἐποχῆς των εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν ψυχὴν τὴν εὐγενικὴ ἄρχοντικὴ μορφή τοῦ πρώτου μεγάλου ὀφφικιάλου τῆς

Ἐκκλησίας, τοῦ ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτη τοῦ Σταυράκη Ἀριστάρχη πασᾶ, ὁ ὁποῖος λαμβάνων θέσιν εἰς τὸ παραθρόνιον καὶ φέρων τὴν ἐπίσημον χρυσοποίκιλτο στολή του ἐδιάβαζε μὲ σιγανὴ ψιθυριστὴ σχεδὸν ἀλλὰ ὑποβλητικὴ φωνὴ τὶς δύο εὐχὲς ποὺ ἐδιάβαζαν παλαιότερα οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες. Ὁ ἄρχων Λογοθέτης ποὺ ἐχρημάτισε κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος καὶ ἀριστίνδην μέλος τῆς Τουρκικῆς Γερουσίας ἦταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς σουλτανικῆς αὐτοκρατορίας ὁ Μέγας Διερμηνεὺς τῶν Πατριαρχείων. Αὐτὸς συνώδευε πάντοτε τὸν Πατριάρχη στὶς ἐπισκέψεις του στὸν Σουλτᾶνο ἐκτελῶν χρέη διερμηνέως, ἐν ᾧ ὁ ἄλλος, δεῦτερος κατὰ σειρὰν ὀφφικιάλος, ὁ ἄρχων Καποῦ Κεχαγιᾶς ἦταν ὁ διερμηνεὺς καὶ ὁ οἰοεὶ πρεσβευτὴς τῶν Πατριαρχείων εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην καὶ στὰ ἄλλα τουρκικὰ ὑπουργεῖα.

* * *

Αἱ πατριαρχικαὶ λειτουργίαι ποὺ παρηκολούθησε ἓνα ἀθρόο πλῆθος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τόσον εἰς τὴν Παναγίαν τοῦ Πρωτάτου στὶς Καρυές, ὅσον καὶ εἰς τὸν λαμπρὸ ναὸ τῆς μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸ τῶν Ἀθηνῶν μὲ πρῶτον κατὰ σειρὰν συνιευργὸν τὸν γεραρὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον ὑπενθύμισαν τὴν μεγαλοπρέπεια καὶ ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐδημιουργοῦσαν παλαιότερα οἱ ἱεουργίαι αὐτὲς μὲ τὸ πλῆθος τῶν λεπτομερειῶν ποὺ σήμερον ἐκλείπουν βαθμηδὸν καὶ ἀπὸ τὸ Φανάρι.

Οἱ ἀγιορεῖται μοναχοὶ ἐν τούτοις ἐκφωνοῦντες πρὸ τοῦ Πατριάρχου τὸ «Κέλευσον δέσποτα ἅγιε ἦχος....» ὑπενθύμιζαν τοὺς νεαροὺς κανοάρχους τῶν πατριαρχικῶν χορῶν, μαθητὰς τῶν ἀειμνήστων πρωτοψαλτῶν Βιολάκη καὶ Ἰωκώβου Νασελιώτη, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν γλυκεῖα καὶ ἠχηρὴ φωνὴ τους ἐπροξενοῦσαν ἓνα βαθύ θρησκευτικὸ αἶσθημα.

* * *

Κατὰ τὴν διέλευσί Του ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε τρεῖς πατριαρχικὲς καὶ συνοδικὲς λει-

τουργίες, μίαν δὲ ἀκόμη θὰ ἐτελοῦσε, ἂν δὲν τὴν ἐτέλεσε ἤδη, καὶ στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Στὸ Φανάρι, τὴν ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου, ὁ Οἰκουμενικὸς τελεῖ κατ' ἔτος πέντε λειτουργίες κατὰ τὰς ἐξῆς ἑορτάς: Χριστουγέννων, Πάσχα, Ὁρθοδοξίας, Ἁγίου Γεωργίου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου τιμᾶται ὁ πατριαρχικὸς ναὸς, καὶ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου. Ἐπὶ πλέον τελεῖ δύο ἀκόμη λειτουργίες, τὴν μία στὸν ναὸ τῶν Εἰσοδίων στὸ Πέραν καὶ τὴν ἄλλη τὴν Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος στὸν ἱστορικὸ ναὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Ἑπταπύργου, ὅπου τὸ θαυματουργὸ ἀγίασμα τοῦ Μπαλουκλιού μὲ τὸν θρύλον τῶν ψαριῶν του κατὰ τὴν ἄλωσιν. Ἀπὸ ὅλες ὁμως τὶς πατριαρχικὲς λειτουργίες ἡ ἐπιβλητικώτερη ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἡ λειτουργία τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀναβίωσις τῆς ἡμέρας τῆς Ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ Αὐγούσταν Θεοδώραν δὲν ἔπαυσε ν' ἀποτελῇ τὴν μεγαλύτερη πανορθόδοξο ἑορτὴ ποῦ ἑορτάζεται στὸ Φανάρι. Ὅταν ἡ Πόλις ἦταν παλαιότερα ἢ πρωτεύουσα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας στὴν πατριαρχικὴ λειτουργία τοῦ Φαναρίου προσήρχοντο μετὰ τῆς συνοδείας των ὅλοι οἱ πρεσβευταὶ τῶν Ὁρθοδόξων κρατῶν. Καὶ ἡ λειτουργία αὕτη τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν προσλάμβανε ἕνα πανορθόδοξο πανηγυρικὸ χαρακτήρα.

Περιοριζομένη ἡ Πατριάρχης κατὰ τὴν ἄνοδόν του εἰς τὴν αἵθουσαν τῶν ὑποδοχῶν ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους πρεσβευτὰς καὶ διπλωματικούς ἀξιωματούχους, προπορευομένου πάντοτε τοῦ πρεσβευτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν, τοῦ φιλοθρήκου καὶ εὐσεβοῦς Τσάρου.

Οἱ παρακαλουθήσαντες τὴν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν λειτουργίαν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῶν Ἀθηνῶν μετ' ἐκπλήξεως ἀντελήφθησαν ὅτι ὁ κηρύξας τὸν θεῖον λόγον μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος ἐδιάβαζε ἀπὸ χειρογράφου τὸν λόγον του. Ἔθος πατριαρχικὸν καὶ αὐτό. Κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας καὶ μεγάλες πατριαρχικὲς λειτουργίες ἢ χοροστασίες οἱ κηρύσσοντες τὸν θεῖον λόγον εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν ἀναγινώσκουν αὐτὸν ἀπὸ χειρογράφου. Τὸ ἔθιμο τοῦτο ἔχει καθιερωθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἁγία Πατερικὰ λόγια.

Ὁ Ἀββᾶς Ποιμένας ἐρώτησε κάποτε τὸν Ἀββᾶ Ἰωσήφ καὶ τοῦ εἶπε.

— Τί νὰ κάμω, Ἀββᾶ μου, ὅταν μὲ κυκλώνουνε καὶ μὲ πλησιάζουνε τὰ πάθη; Νὰ τοὺς ἀντισταθῶ καὶ νὰ μὴν τ' ἀφήσω νὰ μποῦνε καὶ νὰ βάλουνε τὸ πόδι τους στὴν καρδιά μου, ἢ νὰ τοὺς ἀντισταθῶ καὶ νὰ μὴν τ' ἀφήσω νὰ ρίξουνε ρίζες μέσα της; Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — Ἄφησέ τα νὰ μποῦνε, καὶ πιάσε μάχη μαζί τους.

Ἔστερα λοιπὸν ἀπ' αὐτὸ ὁ Ἀββᾶς ἐγύρισε στὸ κελλί του καὶ ἡσύχαζε. Δὲν πέρασεν ὅμως παρὰ λίγος καιρὸς, κι' ἓνας Θηβαῖος ἦλθε στὸ Μοναστήρι του κι' ἔλεγε, συζητώντας μὲ τοὺς ἀδελφούς, πὼς ἐρώτησε τὸν Ἀββᾶ Ἰωσήφ — «Τί νὰ κάνω, Ἀββᾶ μου, ὅταν μὲ κυκλῶνῃ κάποιο πάθος, νὰ τοῦ ἀντισταθῶ γιὰ νὰ τ' ἀφήσω νὰ μπῆ; Καὶ πὼς τοῦ εἶπε — Νὰ μὴν τ' ἀφήσης, μὲ κανένα τρόπο, νὰ μποῦνε στὴν καρδιά σου, ἀλλὰ ἀμέσως κι' ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τους νὰ τ' ἀποδιώχνης καὶ νὰ τὰ ξεριζώνης».

Ὅταν ἄκουσε λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς Ποιμένας, ὅτι ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ εἶπε στὸ Θηβαῖο τέτοια πράγματα, σηκώθηκε παρενθὺς καὶ πῆγε στὴν Πανεφῶ νὰ τὸν βρῆ καὶ τοῦ εἶπε — Σοῦ ἐμπιστεύθηκα, Ἀββᾶ μου, τοὺς λογισμοὺς μου καὶ σὲ ρώτησα τί πρέπει νὰ κάμω, ὅταν

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐστάθηκεν πράγματι μιὰ εὐκαιρία ἀναβίωσης ἀληθιμόνητης θρησκευτικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐποχῆς καὶ σὲ ὅσους ἐζήσαν στὸ Φανάρι καὶ ζοῦν σήμερα ἀκόμη σὲ προχωρημένη ἡλικία, ἀλλὰ μὲ ψυχὴ νεανικὴ ἀκόμη, ἐπροκάλεσε τὸ γοργὸ καὶ συγκινητικὸ ζετύλιγμα ἀναμνήσεων ποὺ ἀνάβουν τὴν μισοσβυσμένη φλόγα ἐνὸς ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὑγραίνουν σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ἀρχίσουνε νὰ μὲ καταπολεμοῦνε τὰ πάθη, κι' ἐσὺ ἄλλα εἶπες σ' ἐμένα, κι' ἄλλα στὸ Θηβαῖο.

Καὶ τ' ἀπάντησεν ὁ Γέροντας— Δὲν ξέρεις, πῶς ἐσένα σ' ἀγαπῶ ξεχωριστά. Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε — Τὸ ξέρω. Καὶ τὸν ξαναρώτησεν ὁ Γέροντας — Δὲν μοῦπες ἐσὺ ὁ ἴδιος, νὸ σὲ νομίζω σὰν ἄλλον ἐαυτό μου καὶ νὰ σοῦ μιλήσω ἐλεύθερα — Καὶ τ' ἀπάντησε — Σοῦ τὸ εἶπα, Ἄββᾶ μου. Λοιπὸν τ' ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας — Καλὰ σοῦ μίλησα, ὅπως σοῦ μίλησα, καὶ πολὺ καλὰ σὲ συμβούλεψα. Γιατί, ἂν τυχὸν σὲ προσβάλῃ κάποιο πάθος καὶ τοῦ ἀντισταθῆς καὶ πολεμήσῃς μαζί του καὶ τὸ νικήσῃς, τότε θὰ γίνῃς πολὺ καλύτερος. Καὶ γι' αὐτὸ σοῦ εἶπα αὐτὸ πού θάκανα ἐγώ. Ὑπάρχουν ὅμως μερικοί, πού ἔχουνε πολὺ ἀδύναμο κι' ἀσθενικὸ χαρακτήρα· ἀδύνατο χαρακτήρα· καὶ γι' αὐτὸ δὲν συμφέρει διόλου νὰ τοὺς πλησιάζουνε τὰ πάθη, ἐπειδὴ εἶναι ἔτσι ἀνήμποροι, ἀλλὰ πρέπει, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, νὰ τὰ ξεριζώνουνε.

Κι' ἐμεῖς λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἐπειδὴ εἴμαστε κι' ἐμεῖς ἀνήμποροι, πρέπει, ὅταν μᾶς πλησιάζῃ κάποιος πονηρὸς λογισμὸς, νὰ τὸν ἀπομακρύνωμε ἀμέσως μὲ τὴν θερμὴ προσευχὴ μας. Ἄν ὅμως κάποιος αἰσθάνεται τὸν ἐαυτό του δυνατὸ πολὺ, τότε, ἄς τοὺς ἀφανίζῃ, ἀντιμαχώντας μαζί τους, μὲ τρόπο συνετὸ καὶ πρεπούμενο.

Πῶς ἔσωσεν ὁ ὄσιος Ἐφραὶμ κάποια ἀμαρτωλή.

Κάποτες ὁ ἅγιος Ἐφραὶμ πῆγε στὴν Ἔδεσσα. Κι' ἐκεῖ, μιὰ γυναῖκα ἀμαρτωλὴ πού ἦτανε ἡ γειτόνισσά του, γίνηκεν ὄργανο τοῦ Σατανᾶ κι' ἔβαλε στ' ἀρρωστημένο ἀπὸ τὴν αἰσχροουργία μυαλό της νὰ τὸν παραστρατήσῃ καὶ νὰ τὸν σύρῃ στὴν ἀμαρτία. Κι' ὅπως ἄλλοτες ἐξαπάτησε, μὲ τὸ φίδι, τὸν γενάρχη μας, ἔτσι καὶ τώρα ἐπετέθηκεν ἐναντίον τοῦ ὀσίου μὲ τὴν γυναῖκα αὐτήν.

Μιὰ ἡμέρα λοιπὸν πού ὁ ὄσιος Ἐφραὶμ ἐτοίμαζε κι' ἔφηνε τὸ φαγητό του, ἄνοιξε σιγὰ σιγὰ τὴν πορτοπούλα τῆς ἐξωτερικῆς αὐλῆς κι' ἀδιάντοπα κι' ἀδίστακτα, ὅπως τὸ συνηθίζουνε οἱ πόρνες, προχώρησε πρὸς τὸν ὄσιο. Κι' ὅταν ἔφθασε κοντά του, τὸν ἐκύτταξε προκλητικὰ καὶ μὲ ἀναίδεια καὶ τοῦ εἶπε. — Εὐλόγησέ με, Ἄββᾶ μου.

Κι' αὐτός, χωρίς νὰ ξαφνιασθῆ, τῆς ἀπάντησεν ἤρεμα καὶ μ' εὐπρέπεια — Εὐλογημένη νᾶσαι ἀπὸ τὸν Θεό, κυρά μου. Κι' αὐτή, ξεκαρδισμένη στὰ γέλοια τ' ἀπάντησε, βλέποντάς τον κατάματα καὶ μ' ἄσεμνο τρόπο — Βλέπω ἔχεις καλὸ φαγητό· μὲ πῆς μου δὲν σοῦ λείπει τίποτες ἄλλο; Κι' ἐκεῖνος τῆς ἀπάντησεν ἤρεμα — Ναί, μοῦ λείπουνε βέβαια μερικὲς πέτρες καὶ λίγη λάσπη, γιὰ νὰ φράξω τὴν πορτοπούλα πού μπήκες...

Κι' ἐκείνη τότες, χωρίς νὰ ντραπῆ διόλου καὶ χωρίς ν'ἄρθη σὲ συναίσθηση ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ἐκείνη τοῦ ἀγίου, τοῦ εἶπε — Βλέπω πὼς εἶσαι ψηλομύτης... Κι' ἐπειδὴ σοῦ γλυκομίλησα, τὸ πῆρες ἀμέσως ἐπάνω σου καὶ μοῦ μιλάς ἔτσι ἀπότομα... Μάθε λοιπόν, πὼς ἐγὼ αἰσθανόμουν γιὰ σένα μεγάλη λαχτᾶρα καὶ ἦλθα νὰ σοῦ εἰπῶ, πὼς δὲν στοχαζόμαι τίποτες ἄλλο, παρὰ τὸ πὼς νὰ σμίξω καὶ νὰ πλαγιάσω μαζί σου... Κι' ἐσύ μ' ἀποπαίρνεις καὶ μὲ βρίζεις...

Τοῦλεγε λοιπὸν κι' ἄλλα τέτοια πολλὰ Σατανικὰ λόγια, κι' ἐκεῖνος τῆς ἀνταπαντοῦσε, μὲ λόγια πνευματικὰ καὶ πού ἐταίριαζαν στὴν περίστασιν ἐκείνη. Καὶ στὸ τέλος, τῆς εἶπε — Ἄφοῦ λοιπὸν τόσο πολὺ λαχταρᾶς νὰ πλαγιάσῃς μαζί μου, τὸ δέχομαι. Μὲ μόνην ὁμως τὴ διαφορὰ πὼς τὸν τόπο θὰ τὸν διαλέξω ἐγώ.

Κι' ἐκείνη, τὸν ἄρπαξε τὸν λόγο του αὐτὸ πασίχαρη, κι' ἄρχισε νὰ τὸν ρωτᾷ καὶ νὰ τὸν ξαναρωτᾷ, ποῦ βρίσκεται γιὰ νὰ πᾶνε παρευθύς. Κι' ἐκεῖνος τῆς εἶπε — Στὴν πλατεῖα πού βρίσκεται κατὰ μεσῆς τῆς πολιτείας καὶ κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα της...

Κι' ἐκείνη τ' ἀπάντησε· — Μὰ δὲν βρίσκεις πὼς εἶναι ντροπὴ μεγάλη νὰ μᾶς βλέπουνε καὶ νὰ μᾶς παρακολουθοῦνε τὴν ὥρα πού θὰ πλαγιάζωμε τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων;

Καὶ τότες ὁ γενναῖος ἐκεῖνος ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ ἀρπάχθηκεν ἀπὸ τὰ λόγια της αὐτὰ καὶ τῆς ἀπάντησε — Ἄφοῦ λοιπὸν, ὅπως ἡ ἴδια τὸ ὁμομογᾶς, δὲν ἀντέχεις νὰ σὲ βλέπουνε τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων καὶ σὲ κάνει αὐτὸ τὸ πράγμα ν' ἀποτραβιέσαι ἀπὸ τὸ σκοπὸ σου, δὲν τὸ βρίσκεις πὼς πρέπει νὰ ντρεπώμαστε πολὺ περισσότερο τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, πού τὰ βλέπουν ὅλα, καὶ τὰ κρυφὰ καὶ

Ἐκ τῶν χρόνων τῶν διωγμῶν

ΔΟΜΙΤΙΛΛΑ, ΝΗΡΕΥΣ ΚΑΙ ΑΧΙΛΛΕΥΣ

Ἡ Φλαβία Δομιτίλλα, κατὰ τὴ σχετικὴ παράδοσι, ἦταν μιὰ νεαρὴ καὶ πανέμορφη πατρικία, ποὺ πιάσθηκε στὴ σαγήνη τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εὐθύς μόλις τὸ Εὐαγγέλιο εἰσέδυσσε στὴν ὑψηλὴ τάξι τῆς ρωμαϊκῆς κοινωνίας.

Ὅταν τὸ πρᾶγμα ἔγινε φανερό, ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανός, ποὺ κατὰ μιὰ παράδοσι ἦταν θεῖος τῆς, προσπάθησε νὰ τῆς ἀλλάξῃ τὴ γνώμη, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Ἔτσι, ἀναγκασμένος ἀπὸ τὸ

τὰ φανερά μας, καὶ ν' ἀποτραβηχθοῦμε γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν αἰσχρὴν αὐτὴ πράξι; Γιατί, κοντὰ στ' ἄλλα, θὰ μᾶς ἐλέγχῃ γι' αὐτὸ ποὺ θὰ κάνωμε ἢ συνείδησή μας, μὰ καὶ θὰ μᾶς περιμένῃ αἰώνια τιμωρία...

Αὐτὰ τῆς εἶπε. Καὶ τὰ λόγια του αὐτὰ τὴν ἐφέρανε σ' ἐπίγνωσι καὶ σὲ κατάνυξι. Κι' ὄχι μονάχα τὴν ἀποτρέψανε ἀπὸ τὴν αἰσχρὴ τῆς ἐπιθυμία, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκαναν νὰ μετανοήσῃ πικρὰ γιὰ τὴν διαγωγὴ τῆς. Καὶ γονατίζοντας κατάχαμα, ἀγκάλιασε τὰ πόδια τοῦ ἁγίου, καὶ τὸν παρακαλοῦσε μὲ δάκρυα νὰ τὴν συγχωρήσῃ γιὰ τὴν ἀκόλαστη προαίρεσή τῆς· καὶ νὰ τὴν βοηθήσῃ γιὰ νάβρῃ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ· καὶ νὰ γίνῃ σ' αὐτὸ ὁδηγὸς τῆς καὶ προστάτης τῆς.

Κι' ὁ ἅγιος Ἐφραίμ δὲν τῆς τ' ἀρνήθηκε βέβαια, καὶ τὴν συμβούλεψε νὰ μπῆ, σὰν κατηχούμενη, σὲ κάποιο Μοναστήρι. Τὴν πρᾶξε λοιπὸν αὐτὸ πρόθυμα καὶ σὲ λίγο καιρὸ βρῆκε τὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ μὲ τὴν ἀσκησὴ τῆς ὑποσκέλισεν κι' ἄλλες πολλές. Καὶ ὁ ὅσιος Ἐφραίμ ποὺ τὴν ἐπέστρεψε στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ ἀπολάμβανε πνευματικὴ χαρὰ ἀπὸ τὸν καρπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς αὐτῆς.

Ἐκδόσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

διάταγμα, πού είχε εκδώσει κατὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἐξώρισε στὴ μικρὴ νῆσο Ποντία.

Ἄλλὰ ὕστερα ἀπὸ λίγο, ὁ αὐτοκράτωρ ἀναγκάστηκε νὰ τῆς φερθῆ με περισσότερη ἐπιείκεια, χάρις στὴ μεσολάβησι ἑνὸς εὐνοουμένου του αὐλικοῦ. Ἐπρόκειτο γιὰ κάποιον νέο ἀξιωματικό, τὸν Αὐρηλιανό, πού ἦταν ἐρωτευμένος με τὴ Δομιτίλλα κι' ἤθελε νὰ τὴν κἀνη γυναῖκα του. Αὐτός, λοιπόν, παρουσιάστηκε μπροστὰ στὸν Δομιτιανό κι' ἀφοῦ τοῦ φανέρωσε τὸ αἶσθημά του, ζήτησε τὴν ἄδεια νὰ κἀνη ὅ,τι μπορούσε γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς Δομιτίλλας στὴν παλιὰ θρησκεία.

— Γιὰ νὰ ἔχω, πρόσθεσε, μεγαλύτερη εὐχέρεια κινήσεων, θὰ σοῦ πρότεινα νὰ διατάξης τὴ μεταφορά της στὴν Τερρακίνα, πού εἶναι πολὺ πιὸ κοντὰ στὴ Ρώμη.

Ἡ χάρις πού ζήτησε, τοῦ ἔγινε. Ὁ νέος, γεμάτος ἐλπίδες, πῆγε στὴν Τερρακίνα, ἐπισκέφθηκε τὴ Δομιτίλλα στὴν ἔπαυλι, ὅπου ἔμενε, κι' ἀφοῦ τῆς ἐκμυστηρεύθηκε τὴν ἀγάπη του, τῆς πρότεινε τὰ γίνη γυναῖκα του.

Ἐκεῖνη τὸν ἄκουσε ἡρεμα κι' ὕστερα τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Ἄν ἦταν ἄλλοιῶς τὰ πράγματα, ἢ πρότασίς σου δὲν θὰ μ' εὕρισκε ἴσως ἀδιάφορη. Τώρα, ὅμως, δὲν μπορῶ νὰ τὴν δεχθῶ. Εἶσαι φανατικός εἰδωλολάτρης κι' εἶμαι χριστιανή. Πῶς θὰ ἦταν, λοιπόν, δυνατὸν νὰ φτιάξουμε μιὰ κοινὴ ζωή;

Ὁ Αὐρηλιανὸς κατέφυγε τότε σ' ἕνα ἄλλο μέσο. Ἐπίασε δυὸ ἐμπίστους ὑπηρέτες τῆς Δομιτίλλας, τοὺς Ἑλληνες Ἀχιλλέα καὶ Νηρέα, καὶ τοὺς προσέφερε ἕνα σεβαστὸ χρηματικὸ ποσό, γιὰ νὰ τὴ μεταπείσουν. Ἐκεῖνοι, ὅμως, τοῦ ἀποκρίθηκαν ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν νὰ τὸν βοηθήσουν. Τοῦ ἀποκάλυψαν ὅτι ἦταν κι' αὐτοὶ χριστιανοί.

— Ἄν εἶναι ἔτσι, τοὺς εἶπε ὁ νεαρὸς αὐλικός, δὲν ἀξίζετε παρὰ μιὰ σκληρὴ τιμωρία.

Τοὺς κατήγγειλε, λοιπόν, στὸν πραιτώρα τῆς Τερρακίνας, ὀνόματι Ροῦφο, ἕνα πρῶην χριστιανό, πού εἶχε λιποτακτῆσει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀπαιτῶντας τὴν καταδίκη τους σὲ θάνατο. Ὁ Ροῦ-

φος δὲν ἔφερε καμμιά δυσκολία. Πέρασε τοὺς δυὸ ὑπηρέτες ἀπὸ δίκη καὶ βασιζόμενος στὴ θαρραλέα διακήρυξί τους ὅτι πίστευαν στὸν Χριστό, τοὺς ἔστειλε στὸν δῆμιο.

Στὸ μεταξύ, ὁ Αὐρηλιανός, ποὺ τὸ πάθος του τὸν τύφλωνε, σοφίσθηκε κάτι ἄλλο, γιὰ νὰ πετύχη τὸν σκοπὸ του. Ἀφοῦ πῆρε τὴν ἔγκρισι ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα, ἔστειλε ἐξ ὀνόματός του στὴν ἑπαυλι τῆς Δομιτίλλας δυὸ νέες ἀμφίβολης ἠθικῆς ὡς συνοδοῦς της. Οἱ νέες αὐτές, ποὺ τὶς ἔλεγαν Θεοδώρα κι' Εὐφροσύνη, εἶχαν τὴν ἀποστολὴ νὰ ἐπηρεάσουν τὴ συνομηλική τους πατρικία καὶ νὰ τὴν κάνουν νὰ ἐπιθυμῆσῃ τὰ θέληγτρα καὶ τὴν τρυφὴ τῆς ἀντίχριστης ρωμαϊκῆς κοινωνίας.

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ, ὁ Αὐρηλιανός, βλέποντας ὅτι δὲν ἔπαιρνε ἀπὸ τὴ Θεοδώρα καὶ τὴν Εὐφροσύνη καμμιά ἀναφορὰ γιὰ τὴν πρόοδο τῶν προσπαθειῶν τους, πῆγε στὴν Τερρακίνα γιὰ νὰ δῆ τί συνέβαινε. Κι' ἔπεσε κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὰ σύννεφα, ὅταν ἐξακρίβωσε ὅτι εἶχε γίνοι τὸ ἀντίθετο ἀπὸ ὅ,τι ἐπεδίωκε. Οἱ δυὸ ἐκμαυλίστριες ὄχι μόνον δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ παρασύρουν τὴ χριστιανὴ δέσποινα, ἀλλὰ εἶχαν γίνοι κι' οἱ ἴδιες χριστινές, συγκινημένες ἀπὸ τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τοῦ ὑποψηφίου θύματός τους κι' ἀπὸ τὰ ὅσα εἶχαν ἀκούσει γιὰ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία ἀπὸ τὸ στόμα του.

Ἔτσι, ὁ Αὐρηλιανός κατάλαβε ὅτι τὸ παιγνίδι ἦταν ὀριστικὰ χαμένο. Πῆγε, λοιπόν, κατ' εὐθείαν στὸν μιὰρὸ Ροῦφο καὶ τὸν πρόσταξε νὰ ξεκάνῃ τὴ Δομιτίλλα μὲ τρόπο ποὺ νὰ φανῆ τυχαῖο περιστατικό. Πράγματι, μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες, τὸ σπίτι τῆς Δομιτίλλας ἔπιασε φωτιά, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καῖ τόσο αὐτὴ ὅσο καὶ τὸ ὑπηρετικὸ προσωπικὸ, γιὰτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ροῦφου εἶχαν κλείσει τὶς πόρτες.

Στὴ Ρώμη, πλαΐ στὴν Ἀρδεατίνη ὁδὸ, σώζεται μιὰ κατακόμβη, ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας. Σὲ μιὰ ἐπιγραφή, ποὺ βρῆκαν οἱ ἀρχαιολόγοι ἐκεῖ μέσα, ἀναφέρεται ὅτι ἡ κατακόμβη ἦταν πρῶτα ἰδιωτικὸ κοιμητήριον τῆς οἰκογενείας τῆς Δομιτίλλας.

Οἱ μάρτυρες Ἀχιλλέας καὶ Νηρεὺς τιμήθηκαν μὲ ἓνα ἐπίγραμμα, ποὺ σύνθεσε ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Δάμασος. Τὸ ἐπίγραμμα αὐτὸ ἀναφέρει στοιχεῖα, ποὺ ἔρχονται σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν ἔνταξί τους

στήν παράδοσι γιά τήν Ἁγία Δομιτίλλα. Φαίνεται, ὅτι ἐπρόκειτο γιά στρατιωτικούς, πού ἄθλησαν κατά τίς ἡμέρες τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ. Κατά τήν παράστασι μιᾶς στήλης, πού ἦταν τοποθετημένη ἄλλοτε πάνω στόν τάφο τους, τελειώθηκαν μέ ἀποτομή τῆς κεφαλῆς. Σύμφωνα μέ προσκνηματικές ἀφηγήσεις τοῦ Ζ' αἰῶνος, οἱ δύο μάρτυρες, ἀσφαλῶς Ἕλληνες, ὅπως δηλοῦν τὰ ὀνόματά τους, εἶχαν ταφή κοντά στό κοιμητήριο τῆς Ἁγίας Δομιτίλλας.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπό 6-5-1963 ἕως 15-7-63 ἐχορηγήθησαν παρά τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καί ἐφ' ἅπαξ βοθηήματα·

Πρεσβυτέραν Μαρίαν Μ. Παπανικολάου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας, Σύνταξις δραχ. 500. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 9527. — Πρεσβυτέραν Ἀμαλίαν Ἰω. Ἀδαμοπούλου, Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, α' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 842. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 31737. — Αἰδεσιμ. Παπαϊωάννου Χαράλαμπου, Ἱ. Μητροπόλεως Φωκίδος, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 816. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 21546. — Αἰδес. Λάμπου Γεώργιου, Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλοακαρνανίας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 816. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 21998. — Αἰδес. Παπαδόπουλου Γεώργιου, Ἱ. Μητροπόλεως Νευροκοπίου, δ' Μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 750. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 17322. — Αἰδес. Βαμβίνη Στυλιανόν, Ἱ. Μητροπόλεως Ἐδέσσης, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 16821. — Αἰδес. Παπαδόπουλου Σάββαν, Ἱ. Μητροπόλεως Καβάλλας, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 801. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 17306. — Αἰδес. Μανούση Φώτιον, Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 881. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 21234. — Πρεσβυτέραν Περσεφόνην Ἀριστ. Κοντραφούρη, Ἱ. Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 573. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 16474. — Αἰδес. Παπαδημητρίου Μεθόδιον, Ἱ. Μητροπόλεως Βερροίας, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 649. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 17306. — Αἰδес. Παπαθεοδώρου Γεώργιου, Ἱ. Μητροπόλεως Φιλίππων καί Νεαπόλεως, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 851. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 17306. — Αἰδес. Σπυριδάκης Μιχαήλ, Ἱ. Μητροπόλεως Ρεθύμνης, δ' μισθολογ. Κατηγορίας. Σύνταξις δραχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δραχ. 17323.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ πολλάκις παραπονοῦνται πρὸς ἡμᾶς ἐφημέριοι τῆς ὑπαίθρου ὅτι δὲν ἔλαβον μέχρι σήμερον τὰς ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας», ἦτοι 1) Οἱ περὶ Ἱερωσύνης λόγοι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, 2) Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα» τοῦ Ἰωάννου Μόσχου καὶ 3) «Εὐεργετινὸς» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν», αἵτινες ἀποστέλλονται πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐφημέριους πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, παρακαλοῦνται οἱ αἰδ. ἐφημέριοι ὅπως ἀπευθύνωνται εἰς τὰς οἰκείας Ἱ. Μητροπόλεις, πρὸς ἃς ἔχουν ἀποσταλῆ.

Ἦδη ἐκυκλοφόρησεν ὁ τέταρτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ἢ «Φιλόθεος Ἀδολεσχία» τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως, καὶ ἀπεστάλη πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδ. ἱερεῖς τῶν κάτωθι Ἱ. Μητροπόλεων: 1) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 2) Ἀλεξανδρουπόλεως, 3) Ἀργολίδος, 4) Ἄρτης, 5) Βερροίας καὶ Ναούσης, 6) Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, 7) Γρεβενῶν, 8) Γυθείου καὶ Οἰτύλου, 9) Δράμας, 10) Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος, 11) Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτισης, 12) Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, 13) Ἐλασσόνας, 14) Ἐλευθερουπόλεως, 15) Ζακύνθου, 16) Ἡλείας, 17) Θήρας, 18) Κορινθίας, 19) Δημητριάδος, 20) Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, 21) Θεσσαλονίκης, 22) Θηβῶν καὶ Λειβαδίας, 23) Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους, 24) Ἰωαννίνων, 25) Καρυστίας καὶ Σκύρου, 26) Κασσανδρείας,

27) Καστορίας, 28) Κερκύρας και Παξῶν, 29) Κεφαλληνίας, 30) Κίτρους, 31) Κυθήρων, 32) Λαρίσης και Πλαταμῶνος, 33) Λευκάδος και Ἰθάκης, 34) Μαντινείας και Κυνουρίας, 35) Μαρωνείας και 36) Μυτιλήνης.

Εἰδοποιοῦνται οἱ αἰδ. ἐφημέριοι ὅπως τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. Προσεχῶς θὰ ἀποσταλῇ και εἰς τὰς λοιπὰς Ἰ. Μητροπόλεις.

Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδес. Ρομποτῆν Ἐρωτόκριτον, Χαραδιάνικα Λευκάδος. Ἐνεγράφητε και ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ 1-1-63 ἕως νῦν τεύχη. — *Αἶδес. Καντιῶν Ἰωάννην, Ἁγίαν Τριάδα Καλαμάτας.* Ἁλλαγή τῆς διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Εὐχαριστοῦμεν. — *Αἶδес. Παπῶν Λάμπρον, Λαμίαν.* Ἐνεγράφητε και ἀποστέλλομεν ἀμφότερα τὰ περιοδικά. Πρὸς τὸ παρὸν ἐκκρεμεῖ, ἐλλείπει πιστώσεων και λόγφ σειρᾶς προτεραιότητος, τὸ αἰτηθὲν ὑφ' ὑμῶν δάνειον παρὰ τοῦ Τ.Α. Κ.Ε. — *Αἶδес. Γεωργιάδην Βασίλειον, Πιτυὸς Χίου.* Διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν λεπτομερῶς, νὰ μᾶς γνωρίσητε εἰς ποίαν μισθολογικὴν κατηγορίαν ἀνήκετε. — *Αἶδесμ. Δημήτριον Μαλλᾶν, Ἁφροδισία Χίου.* Διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν λεπτομερῶς νὰ μᾶς γνωρίσητε τὸ ἔτος γεννήσεώς σας και τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς ἣν ἀνήκετε. — *Αἶδес. Τσιλιμύγκαν Βασίλειον, Ἀργυροπούλιον Τυρνάβου.* Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεώς σας. — *Αἶδес. Παπαδόπουλον Ἰσαάκ, Νέαν Ζωὴν Ἐδέσσης.* Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1954 και ἐντεῦθεν μᾶς ἐπιστρέφεται τὸ ἀποστελλόμενον περιοδικὸν μὲ τὴν ἔνδειξιν «ἐπιστρέφεται», κατόπιν τούτου ἠρουνήθη ἡ εἰδικὴ ὑπηρεσία ταχυδρομῆσεως ἐντύπων μήπως ὑπάρχει και «Νέα Ζωή» τῆς περιφερείας Θεσσαλονίκης ἀλλὰ δὲν εὑρέθη. Ὅθεν παρακαλοῦμεν σημειώσατέ μας τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον παρὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνετε τὴν ἀλληλογραφίαν σας. — Φύλλα τῶν ἐτῶν ποῦ ζητεῖτε δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα. Ἦδη σᾶς ταχυδρομοῦμεν τὰ ἀπὸ 1-1-63 ἕως νῦν τεύχη εἰς ἰδιαίτεραν ἀποστολήν. — *Αἶδес. Καλούδην Σπυρ., Κάτω Κοραικιανὰ Κερκύρας.* Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολήν κατόπιν ἐπιστροφῆς τῶν τευχῶν Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου κ.έ. Ἦδη σᾶς ἐνεγράψαμεν ἐκ νέου και ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-63 ἕως νῦν. — *Αἶδес. Σμαίλην Παναγ., Μαγούλιανα Γορτυνίας.* Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν διὰ τὸν διορισμὸν σας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν και ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ 1-1-63 ἕως νῦν τεύχη.

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Ευαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας. — **Ἀμμωνᾶ**, «Οἱ δέκα πληγές τοῦ Φαραώ». — **Πρωτος. Χρυσοστόμου Γιαλούρη**, Ὁ φιλόσοφος Ἱεράρχης. Ὁ Σάμου Εἰρηναῖος. «Προσδοκῶν ἀνάστασιν νεκρῶν». — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκέρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Ἀνάστασις. — **Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἱεροκέρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Ἅγιοι Τόποι. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» Μέρος Τρίτον. Ψυχωφελεῖς ἐπιστasiaς ἐκ τοῦ Λευϊτικοῦ ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρους**. (Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**). — **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς στὴν νεολαίαν μας. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Χιλιετηρίδος. Ἡ ἀναβίωσις μιᾶς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Ὅπου ξανάζησε τὸ Φανάρι μὲ τὶς παραδόσεις του. Ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν πατριαρχικῶν ἱερουργιῶν. Τὸ φούντωμα μιᾶς μισοσβυσμένης φλόγας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν. Δομιτίλλα, Νηρεὺς καὶ Ἀχιλλεύς. — Ἀνακοίνωσις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
Ὅδος **Φιλοθέης 19**, Ἀθῆναι. - Τηλ. 227.689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῦ 1. Ἀθῆναι.